

**Zavod za javno zdravlje
Ćuprija "Pomoravlje"
u Ćupriji**

**Centar za analizu, planiranje
i organizaciju zdravstvene zaštite
biostatistiku i informatiku u zdravstvu**

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA STANOVNIŠTVA
POMORAVSKOG OKRUGA
ZA 2023. GODINU SA POREĐENJEM ODREĐENIH
POKAZATELJA ZA ZADNJIH PET GODINA**

Ćuprija, 2024.

UVODNE NAPOMENE

Zdravlje i zdravstveno stanje stanovništva predstavljaju indikatore razvoja jednog društva i preduslov njegovog daljeg napretka. Procena zdravstvenog stanja stanovništva je sociomedicinska procedura za dobijanje objektivne slike zdravstvenog stanja celokupnog stanovništva ili pojedinih populacionih grupa na jednoj teritoriji. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva ima više ciljeva:

1. Daje sliku zdravstvenog stanja stanovništva u posmatranom periodu;
2. Omogućava vremensko praćenje zdravstvenog stanja i komparaciju;
3. Utvrđuje zdravstvene potrebe;
4. Stvara osnovu za planiranje mera zdravstvene zaštite;
5. Omogućava evaluaciju efekata postignutih primenom mera zdravstvene zaštite.

Merenje zdravstvenog stanja vrši se uz pomoć većeg broja indikatora i uz prisustvo više indirektnih podataka dobijamo globalnu sliku zdravstvenog stanja odabrane populacije. Za merenje se najčešće koriste klasični pokazatelji:

1. vitalno-demografski podaci,
2. pokazatelji morbiditeta i mortaliteta,
3. pokazatelji stanja čovekove okoline,
4. pokazatelji rada i korišćenja zdravstvene službe.

U analizi zdravstvenog stanja stanovništva Pomoravskog okruga za 2022.godinu, korišćeni su demografski podaci Republičkog zavoda za statistiku i podaci redovne zdravstvene statistike zdravstvenih ustanova Pomoravskog okruga koje prikuplja i obrađuje Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Ocena stanja životne sredine izvršena je na osnovu analiza parametara koje Zavod redovno prati.

Analiza sadrži podatke za šest opština Pomoravskog okruga koji se odnose na osnovne podatke o okrugu, demografske, socioekonomske pokazatelje, morbiditet i mortalitet, neke podatke o životnoj sredini, imunizaciji stanovništva, kadrovima, radu i korišćenju primarne zdravstvene zaštite i stacionarnih zdravstvenih ustanova.

1.VITALNO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE POMORAVSKOG OKRUGA

1.1 Teritorija okruga, brojno stanje i gustina naseljenosti

Pomoravski okrug se prostire na površini od 2615 km² sa 190 naseljima, sa 180485 stanovnika po proceni Republičkog zavoda za statistiku za 2023. godinu i prosečnom gustom naseljenosti od 69 stanovnika po km².

Pomoravskom okrugu pripada šest opština Despotovac, Jagodina, Paraćin, Rekovac, Svilajnac i Čuprija. Najveću površinu ima opština Despotovac, a najveći broj stanovnika opština Jagodina, koja ima i najveći broj naselja, najveću gustinu naseljenosti i sedište je okruga.

Tabela br. 1 Opštine Pomoravskog okruga sa brojem naselja i gustom naseljenosti u 2023. god

R.b	Opštine	broj naselja	Procenjeni broj stanovnika	Površina u km ²	Prosečna gustina naseljenosti
1	Despotovac	33	18010	623	28,9
2	Jagodina	52	64171	470	136,5
3	Paraćin	35	45146	542	83,3
4	Rekovac	32	7977	366	21,8
5	Svilajnac	22	20020	326	61,4
6	Čuprija	16	25161	288	87,4
Pomoravski okrug		190	180485	2615	69,0

U periodu između dva popisa, 2022. i 2011. godine (tabela 2) stanovništvo Pomoravskog okruga smanjeno je za 32489 lica odnosno 15%. Dakle, na teritoriji okruga postoji tendencija depopulacije koja je najviše izražena u opštinama Rekovac gde je broj stanovnika između dva popisa smanjen za 27% i gde dominira staro stanovništvo, Despotovac za 21%, Čuprija 17,5%, Paraćin 16%, Svilajnac 14,5%, koje imaju veliku migraciju stanovništva u inostranstvo , dok se u Jagodini registruje najmanji pad broja stanovnika za 10% između dva popisa..

Procenjeni broj stanovnika u 2023. godini ukazuje na dalji pad broja stanovnika na celom području okruga za 0,01% u odnosu na popis 2022., a za 26% u odnosu na 2011. godinu.

Tabela br. 2 Broj stanovnika Pomoravskog okruga u 2023. god. u odnosu na popise iz 2022.god. i 2011.

red. br.	Opština	2011	2022	Index 22/11	2023	Index 23/22	Index 23/11
1	Despotovac	23191	18278	0,788	18010	0,985	0,777
2	Jagodina	71852	64644	0,900	64171	0,993	0,893
3	Paraćin	54242	45543	0,840	45146	0,991	0,832
4	Rekovac	11055	8116	0,734	7977	0,983	0,722
5	Svilajnac	23551	20141	0,855	20020	0,994	0,850
6	Čuprija	30645	25325	0,826	25161	0,994	0,821
Pomoravski okrug		214536	182047	0,849	180485	0,991	0,841

1.2 Struktura stanovništva

U strukturi stanovništva, prikazuje se i polna i starosna struktura stanovništva. Odnos broja muškaraca i žena određen je biološkim i socijalnim faktorima. Polna struktura nema direktnog značaja za zdravstveno stanje stanovništva, ali je značajna za izračunavanje nekih stopa i za određivanje specifičnog morbiditeta i mortaliteta. Ona zavisi od polne strukture živorođenih i umrlih, migracionih kretanja i dejstva izvesnih spoljnih faktora.

Tabela br. 3 Stanovništvo Pomoravskog okruga prema polu u 2023. godini prema proceni Zavoda za statistiku

Opština	Broj stanovnika	Broj muškaraca	%	Broj žena	%	Broj žena fertilnog perioda(20 23.god)	% žena fertilnog perioda
Despotovac	18010	8876	49,28	9134	50,72	3113	34,08
Jagodina	64171	31144	48,53	33027	51,47	13127	39,75
Paraćin	45146	21797	48,28	23349	51,72	8995	38,52
Rekovac	7977	4083	51,18	3894	48,82	1208	31,02
Svilajnac	20020	9611	48,01	10409	51,99	3748	36,01
Čuprija	25161	12174	48,38	12987	51,62	4733	36,44
Pomoravski okrug	180485	87685	48,58	92800	51,42	34924	37,63

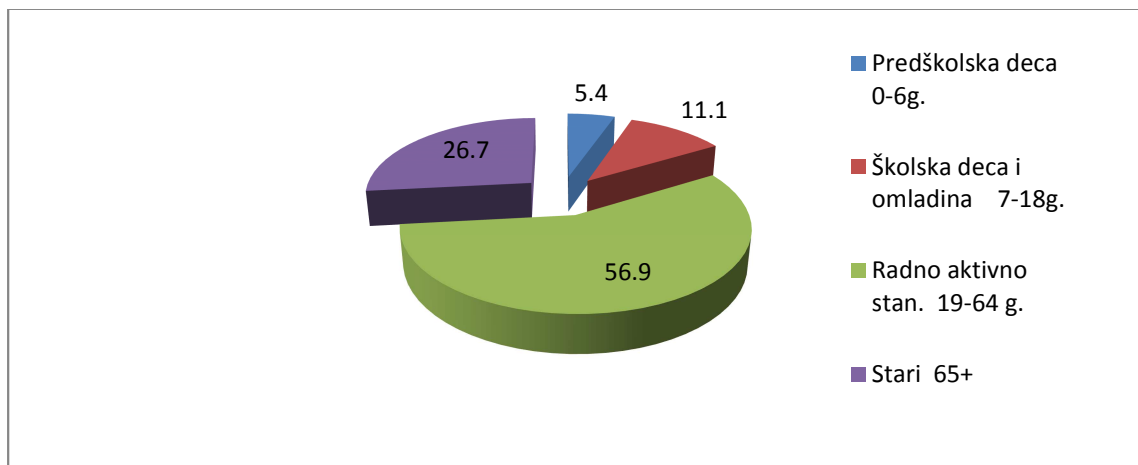
Iz tabele br. 3 se vidi da je udeo stanovnika ženskog pola nešto veći, 51,6% što je pokazatelj bolje socioekonomske razvijenosti i nivoa zdravstvene zaštite. Od ukupnog broja stanovništva ženskog pola 37,6% pripada ženama fertilnog perioda.

Na starosnu strukturu stanovništva utiče prirodno kretanje (rađanje i umiranje), ali i mehaničko kretanje stanovništva, migracije. Poznavanje starosne strukture stanovništva daje nam sliku starosti populacije u celini na osnovu koje se određuju prioritetni zdravstveni problemi i planira zdravstvena zaštita.

Tabela br. 4 Broj i procentualno učešće pojedinih kategorija stanovnika Pomoravskog okruga prema proceni Republičkog zavoda za statistiku 2023. godine

Br	Kategorije stanovništva	Opštine													
		Despotovac		Jagodina		Paraćin		Rekovac		Svilajnac		Ćuprija		Okrug	
		broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
1	Predškolska deca (0-6) g.	859	4,8	3745	5,8	2488	5,5	295	3,7	1019	5,1	1282	5,1	9688	5,4
2	Školska deca i omladina (7-18) g.	1686	9,4	7748	12,1	5212	11,5	648	8,1	2091	10,4	2616	10,4	20001	11,1
3	Radno aktivno stanovništvo (19-64) g.	9904	55,0	37239	58,0	25972	57,5	4182	52,4	11080	55,3	14253	56,6	102630	56,9
4	Starije grupacije stanovništva (65 i više) g.	5561	30,9	15439	24,1	11474	25,4	2852	35,8	5830	29,1	7010	27,9	48166	26,7
Ukupno:		18010	100	64171	100	45146	100	7977	100	20020	100	25161	100	180485	100

Grafikon br. 1 Procentualni udeo stanovništva po starosnoj strukturi

Iz navedenih podataka o starosnoj strukturi stanovništva može se uočiti da stanovništvo Pomoravskog okruga spada u **grupu vrlo starog stanovništva**, s obzirom da je udeo stanovnika starijih od 65 godina 26,7 %. Taj udeo je najmanji u opštini Jagodina 24,1%, a najveći u opštini Rekovac čak 35,8% i opštini Despotovac 30,9%. **Indeks starenja** je takođe visok 196,5 što pokazuje da postoji proces izraženog starenja stanovništva. Vrednost indeksa veća od 40 znači staro stanovništvo.

1.2 Vitalne karakteristike Pomoravskog okruga u 2023. godini

Stanovništvo, kao dinamična pojava se stalno menja, kreće. Prirodno kretanje stanovništva podrazumeva promene u ukupnom broju stanovnika kao posledica rađanja (natalitet) i umiranja (mortalitet). Broj rođenih je pozitivna, a broj umrlih negativna komponenta kretanja stanovništva.

Vitalni pokazatelji za 2023. godinu po opštinama i na nivou Pomoravskog okruga, kao i procena broja stanovnika, podaci su Zavoda za statistiku republike Srbije.

Tabela br. 5 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u 2023. god.

R.B r.	OPŠTINE	Procenjeni br. stanovnika u 30.06.2023. god.	Živorodeni		UMRLI						stopa smrtnosti odojčadi	stopa prirodnog priraštaja	MRTVOROĐENI					
					ukupno		umrla odojčad		umrla deca									
			broj	stopa nataliteta	broj	stopa mortaliteta	broj	%	1 - 4 god.									
									broj	%			broj	%				
1	DESPOTOVAC	18010	121	6,7	353	19,6												
2	JAGODINA	64171	494	7,7	1038	16,2	3	0,3					6,1	-8,5	1	2,0		
3	PARAĆIN	45146	369	8,2	838	18,6	3	0,4					8,1	-10,4	1	2,7		
4	REKOVAC	7977	41	5,1	181	22,7								-17,6				
5	SVILAJNAC	20020	121	6,0	349	17,4	2	0,6					16,5	-11,4				
6	ČUPRIJA	25161	155	6,2	439	17,4								-11,3	2	12,9		
OKRUG		180485	1301	7,2	3198	17,7	8	0,3					6,1	-10,5	4	3,1		

Broj živorođenih u Pomoravskom okrugu je u blagom padu u odnosu na prethodnu godinu. Prema SZO, faza nepovoljnog nataliteta je stopa ispod 12%. U 2023. godini **stopa nataliteta** za okrug je 7,2 (prethodne godine **7,6**) pri čemu je najniža u Rekovcu **5,1** a najviša u Jagodini **8,2**.

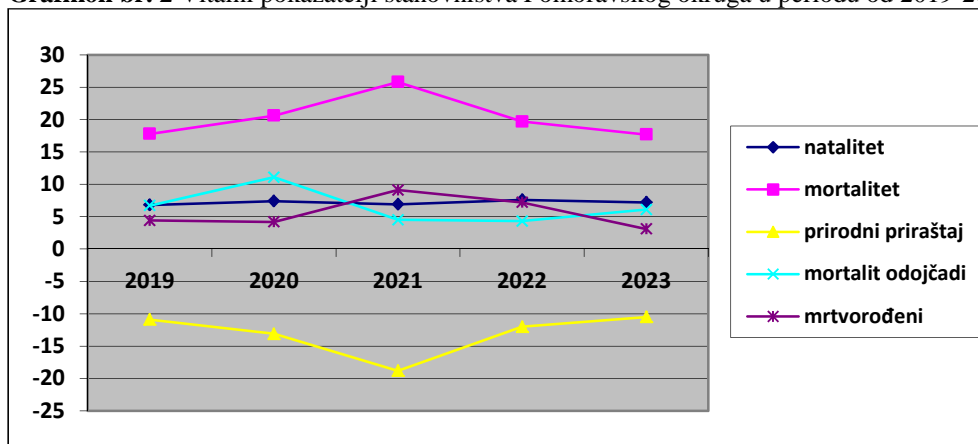
Mortalitet, umiranje, je negativna vitalna komponenta i od velikog je značaja u oceni zdravstvenog stanja stanovništva. Opšta stopa mortaliteta, odnosno ukupan broj umrlih u Pomoravskom okrugu je visok i u stalnom je porastu, vezano za sve izraženije starenje stanovništva. Prosečna stopa za okrug je ove godine nešto manja 17,7 u odnosu na prethodnu godinu kada je bila 19,7. U ovoj godinu najvišu stopu ima opština Rekovac **22,7** i to je opština sa najstarijom populacijom.

Mortalitet odojčadi je jedan od najbitnijih indikatora socioekonomskih prilika i funkcionisanja zdravstvene zaštite žena i dece. Stope smrtnosti odojčadi su niske već duži vremenski period u okrugu, u 2023.godini je bilo 8 evidentiranih slučajeva sa stopom od **6,1**, a tolerantna granica za Evropu je do 20.

Stopa mrtvorodenih odnosno mortinataliteta u okrugu je **3,1** što je manje nego prethodne godine i spada u niske stope jer postoji odgovarajuća i dobro razvijena zdravstvena zaštita trudnica, dok se komplikovane trudnoće tretiraju u visoko specijalizovanim ustanovama tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

Prirodni priraštaj predstavlja razliku između apsolutnog broja živorođenih i umrlih na jednoj teritoriji. Izražava se stopom na 1000 stanovnika i za teritoriju okruga za 2023. godinu iznosi **-10,5** pa se može govoriti o velikoj biološkoj regresiji stanovništva, jer još od sredine osamdesetih godina prirodni priraštaj ima negativnu vrednost.

Grafikon br. 2 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u periodu od 2019-2023 (stope na 1000 stanovnika)

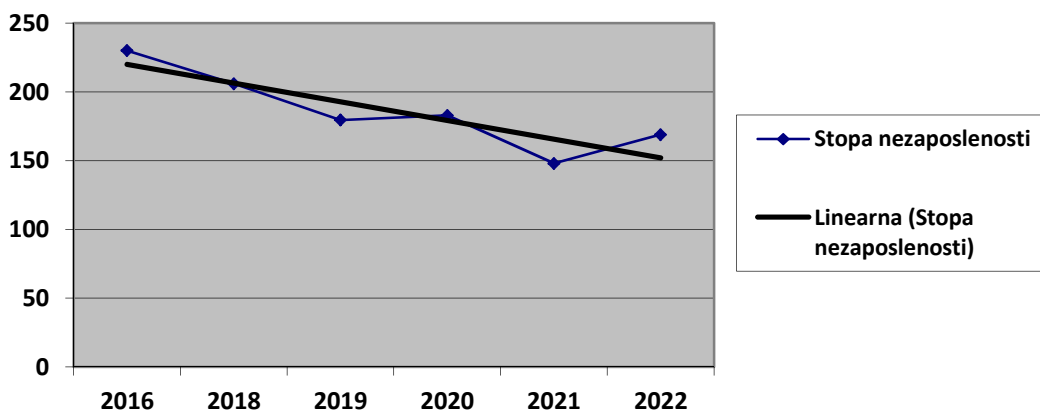

Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta. Stope mortaliteta i mrtvorodenosti imale su najveće vrednosti u 2021. godini zbog velike smrtnosti od Kovida, a poslednje dve godine su u opadanju. Mortalitet odojčadi je imao rastući trend do 2020. godine da bi u zadnje 2 godine naglo opao, dok je prirodni priraštaj opadao konstantno do 2021. godine da bi u poslednje dve godine porastao zbog pada stope mortaliteta.

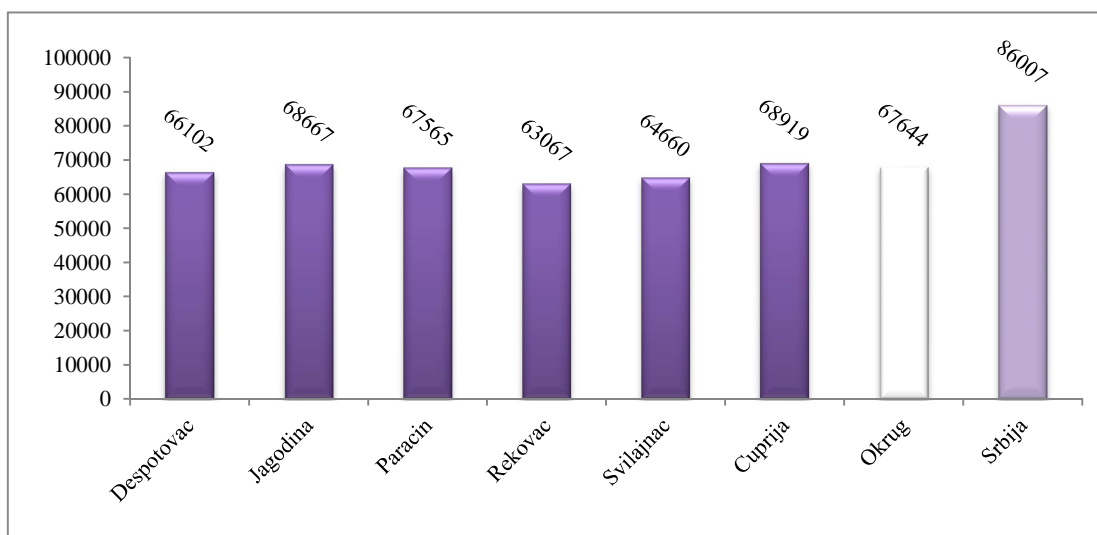
2. SOCIOEKONOMSKI POKAZATELJI OKRUGA

Nezaposlenost je važan socioekonomski pokazatelj stanja stanovništva određene teritorije. Podaci Zavoda za statistiku Republike Srbije pokazuju da je **Stopa nezaposlenosti** na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini bila **169 na 1000 stanovnika** (prethodne godine 148). Posmatrajući petogodišnji period može se uočiti pad nezaposlenosti iz godine u godinu. U poslednjoj godini je došlo do blagog porasta stope u odnosu na prethodnu godinu ali je i ona manja nego ranijih godina.

Grafikon br.3 Kretanje stopa nezaposlenih na 1000 radnoaktivnog stanovništva u Pomoravskom okrugu

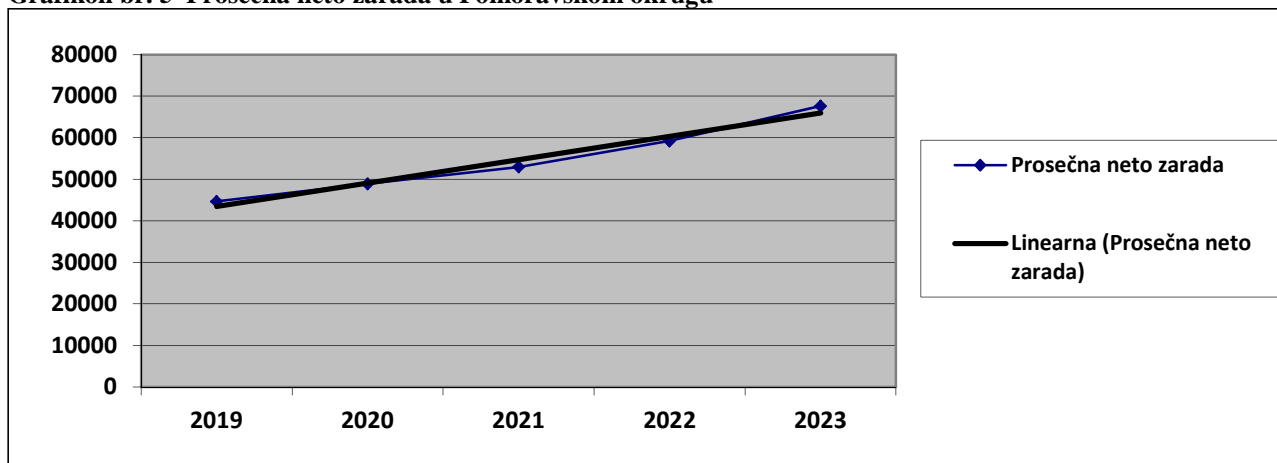

Grafikon br. 4 Prosečna neto zarada u 2023. godini

Prosečna neto zarada u 2023. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je **67644** din (prethodne godine **59218** dinara) što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio **86007** din. Među opštinama najveći prosek ima opština Čuprija, a najniži opština Rekovac 55269 dinara. U odnosu na isti period prethodne godine evidentno je povećanje zarada za 14 % na nivou Pomoravskog okruga.

Grafikon br. 5 Prosečna neto zarada u Pomoravskom okrugu

Prosečna neto zarada u prethodnih 5 godina ima trend konstatnog rasta u proseku za oko 4500 din.

MORTALITET I MORBIDITET U POMORAVSKOM OKRUGU U 2023. GODINI

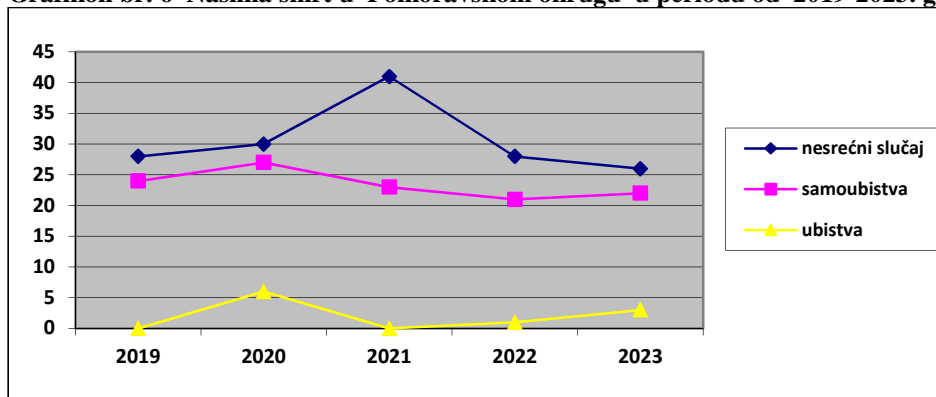
3.1. Mortalitet

Tabelom broj 7. prikazane su osnovne karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2023. godini. Prema prispelim potvrdama o smrti evidentirano je 3198 umrlih osoba na teritoriji okruga od čega je 3105 prirodnih smrti, 54 nasilnih smrti, a nepoznato je bilo 39 slučajeva. Prosečna starost umrlih je 76 godina.

Tabela br. 7 Karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2023. godini

R.Br.	Opština	prirodna smrt	nasilna smrt					neutvrđeno	prosečna starost umrlih
			svega	nesrećni slučaj	samoubistvo	ubistvo	ostalo		
1	Despotovac	344	8	4	4			1	76.90
2	Jagodina	1023	13	7	3	1	2	2	75.6
3	Paracin	800	18	11	5	2		20	75.00
4	Rekovac	162	3		2		1	16	78.60
5	Svilajnac	348	1		1				76.3
6	Čuprija	428	11	4	7				76.40
Pomoravski okrug		3105	54	26	22	3	3	39	76.00

Grafikon br. 6 Nasilna smrt u Pomoravskom okrugu u periodu od 2019-2023. god.

Posmatrajući prethodni period zapaža se da nasilne smrti imaju trend opadanja.

Struktura umrlih prema uzroku smrti (po MKB-10 klasifikaciji) prikazana je tabelom br.8

Tabela br. 8 Struktura umrlih u opštinama Pomoravskog okruga prema uzroku smrti za 2023. godinu

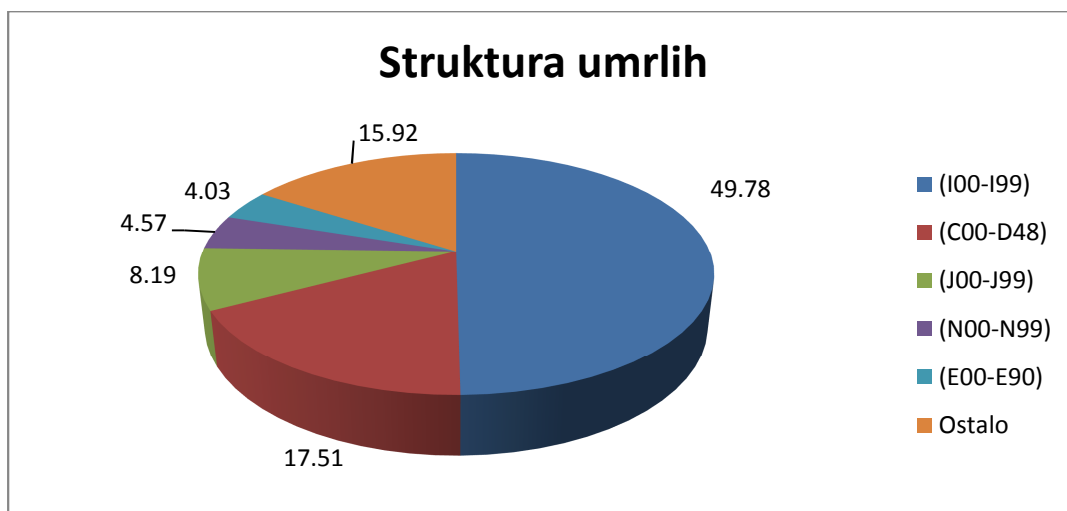
Grupa bolesti	DESPOTOVAC		JAGODINA		PARAĆIN		REKOVAC		SVILAJNAC		ĆUPRIJA		OKRUG	
	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%
A00-B99	7	1,98	11	1,06	12	1,43	2	1,1	5	1,43	10	2,28	47	1,47
C00-D48	54	15,3	160	15,41	173	20,64	35	19,34	60	17,19	78	17,77	560	17,51
D50-D89	2	0,57	2	0,19	1	0,12	1	0,55	1	0,29	1	0,23	8	0,25
E00-E90	8	2,27	62	5,97	24	2,86	3	1,66	10	2,87	22	5,01	129	4,03
F00-F99	1	0,28	36	3,47	14	1,67	4	2,21	3	0,86	4	0,91	62	1,94
G00-H95	2	0,57	31	2,99	38	4,53	3	1,66	5	1,43	4	0,91	83	2,6
I00-I99	213	60,34	523	50,39	376	44,87	68	37,57	195	55,87	217	49,43	1592	49,78
J00-J99	28	7,93	80	7,71	49	5,85	49	27,07	25	7,16	31	7,06	262	8,19
K00-K93	9	2,55	30	2,89	24	2,86	4	2,21	11	3,15	16	3,64	94	2,94
L00-L99	1	0,28	2	0,19	2	0,24			2	0,57	2	0,46	9	0,28
M00-M99			1	0,1	1	0,12							2	0,06
N00-N99	10	2,83	54	5,2	47	5,61	5	2,76	8	2,29	22	5,01	146	4,57
O00-O99														
P00-P96			3	0,29	2	0,24			2	0,57			7	0,22
Q00-Q99			1	0,1									1	0,03
R00-R99	4	1,13	7	0,67	32	3,82			8	2,29	6	1,37	57	1,78
V01-Y89	7	1,98	19	1,83	25	2,98	2	1,1	3	0,86	13	2,96	69	2,16
U00-U89	7	1,98	16	1,54	18	2,15	5	2,76	11	3,15	13	2,96	70	2,19
UKUPNO	353	100	1038	100	838	100	181	100	349	100	439	100	3198	100

Vodeći uzroci smrti prema MKB-10 klasifikaciji su bolesti sistema za krvotok sa učešćem od 49,8% u ukupnom broju umrlih i stopom na 100.000 stanovnika od 832,4, na drugom mestu su tumori sa 17,5% umrlih sa stopom 292,8, na trećem mestu su bolesti sistema za disanje sa 8,2% i stopom 137. Bolesti mokraćno-polnog sistema su na četvrtom mestu 4,6% i stopom 76,3 i bolesti metabolizma sa 4,03% i stopom 67,4 na 100.000 stanovnika su na šestom mestu. Svi ostali uzroci smrti čine 15,9% u ukupnom broju umrlih.

Tabela br. 9 Najčešći uzroci smrti u Pomoravskom okrugu u 2023. godini

Redni broj	Grupa po MKB-10	Br.	%	Stopa na 100.000 stanovnika
1	IX Bolesti sistema za krvotok - (I00-I99)	1592	49,78	832,4
2	II Tumori (C00-D48)	560	17,51	292,8
3	X Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	262	8,19	137,0
4	XIV Bolesti mokraćno-polnog sistema (N00-N99)	146	4,57	76,3
5	IV Bolesti metabolizma (E00-E90)	129	4,03	67,4
6	Ostali uzroci	509	15,92	266,1
7	Ukupno	3198	100	1672,1

3.2. Morbiditet

Morbiditet, oboljevanje, spada u najvažnije indikatore zdravstvenog stanja. Rutinska zdravstvena statistika obezbeđuje informacije o raširenosti pojedinih oboljenja, ali samo u delu stanovništva koji je koristio zdravstvenu zaštitu. To je takozvani registrovani morbiditet koji se može podeliti na vanbolnički i bolnički.

.2.1 Vanbolnički morbiditet

Osnovne karakteristike vanbolničkog morbiditeta su prikazane kroz registrovana oboljenja u službama primarne zdravstvene zaštite i to službe za zdravstvenu zaštitu dece, školske dece i omladine, službe opšte medicine i službe medicine rada, iz izveštaja o radu navedenih službi.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2023. godini 60690 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 65,1 % u ukupnom morbiditetu ,zarazne i parazitarne bolesti 4,5%, bolesti sistema za varenje 4,4%, bolesti uva i mastoidnog nastavka 3,8% i bolesti kože I potkožnog tkiva sa 3,3% .

Tabela br. 10 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu dece na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	39510	65,1
I	Zarazne i parazitarne bolesti	A00 - B99	2704	4,5
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	2651	4,4
VIII	Bolesti uva I mastoidnog nastavka	H60-H95	2276	3,8
XII	Bolesti kože I potkožnog tkiva	L00-L90	1980	3,3
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	60690	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2023. godini 51040 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 60 % u ukupnom morbiditetu, povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora 4,9% , zarazne I parazitarne bolesti 3,9%, bolesti sistema za vrenje 3,8% I bolesti kože i potkožnog tkiva sa 3,2% .

Tabela br.11 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zaštitu zdravlja školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	30639	60,0
XIX	Povrede trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	2514	4,9
I	Zarazne i parazitarne bolesti	A00 - B99	1976	3,9
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	1962	3,8
XII	Bolesti kože I potkožnog tkiva	L00-L90	1632	3,2
I-XIX,	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	51040	100,0

U službama opšte medicine u domovima zdravlja Pomoravskog okruga registrovano je ukupno 218333 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 22,4%, bolesti sistema krvotoka sa učešćem od 12,3%, duševni poremećaji I poremećaji ponašanja 10,8%, bolesti mišićno-koštanog sistema 7,8% i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem ,ishrane i metabolizma 6,6% .

Tabela br.12 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama opšte medicine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	48831	22,4
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	26779	12,3
V	Duševni poremećaji I poremećaji ponašanja	F00-F99	23514	10,8
XIII	Bolesti mišićno-koštanog sistema	M00-M99	16999	7,8
IV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem,ishrane I metabolizma	E00-E90	14502	6,6
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	218333	100,0

Radno aktivno stanovništvo Pomoravskog okruga najčešće je, prema izveštaju službi medicine rada, u 2023. godini bolovalo od bolesti sistema za disanje odnosno u 25,8% slučajeva od ukupno registrovanih 17220 oboljenja. Na drugom mestu su bolesti sistema krvotoka sa 14,3%, zatim bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva 9,9% , duševni poremećaji i poremećaji ponašanja 6,4% i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem,ishrane i metabolizma 5,8% .

Tabela br. 13 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama medicine rada na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	4447	25,8
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	2465	14,3
XIII	Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	1709	9,9
V	Duševni poremećaji I poremećaji ponašanja	F00-F99	1096	6,4
IV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem,ishrane I metabolizma	E00-E90	1003	5,8
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	17220	100,0

U službama za **zdravstvenu zaštitu žena** u 2023.god. najveći procenat poseta je bio zbog bolesti mokraćno polnog sistema 81%,tumora 6,4% I trudnoće 5,9%.

Tabela br. 14 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zastitu žena na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	9077	81.0
II	Tumori	C00 - D48	722	6.4
XV	Trudnoća, rađanje i babinje	O00-O99	658	5.9
IV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem	E00-E90	108	1.0
I	Bolesti kože I potkožnog tkiva	A00 - B99	71	0.6
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	11212	100.0

3.2.2.Morbiditet od zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti

U 2023. godini najveći broj prijava na teritoriji okrugaje prijava Kovida 19 kao i prethodnih četiri godine , na drugom mestu je Salmonellosis 27 slučajeva,zatim Hepatitis viralis chon. C 8 slučajeva , po 5 novozaraženih od HIV-a, Influenca,Pneumococne infekcije i Tuberculose i 3 slučaja Pertussisa . Od zaraznih bolesti umrlo je 49 pacijenta od čega po jedan od Pneuococne infekcije i HIV-a ,a ostali od Kovida 19.

Tabela br. 15 Godišnji izveštaj o kretanju zaraznih bolesti za 2023. na teritoriji Pomoravskog okruga

Oboljenja	Ukupno	
	obolelo	umrlo
A02 Salmonellosis aliae	27	0
A15.0 Tuberculosis pulmonum(uključuje A15(osim A15.4 i A15.6), A16.4, A16.7, A16.8 i A16.9	5	0
A17.0 Meningitis tuberculosa	1	0
A32 Listeriosis	2	0
A37 Pertussis	3	0
A39 Infectio meningococcica	1	0
Infectio pneumococcica(uključuje A40.3, G00.1, J13)	5	1
A51 Syphilis recens	1	0
A53Syphilides aliae non specificatae	2	0
A54 Infectio gonococcica	1	0
A56 Morbi sexuales alie per Chlamydiam transmissa	1	0
A84 Encephalitis viralis ixodibus transmissa	1	0
A92.3 Febris "West Nile"	2	0
B15 Hepatitis acuta A	2	0
Hepatitis acuta B(uključuje B16, B17)	2	0
Hepatitis viralis chronica B(uključuje B18.0, B18.1)	2	0
B18.2 Hepatis viralis chr.C	8	0
B20 Morbus HIV cum morbus infectivis et parasitaris	5	1
J10 Influenza,virus identifikovan	5	0
U07.1 COVID-19, virus identifikovan	6281	47
Z22.1 Kliconoša drugih crevnih zaraznih bolesti	2	0
UKUPNO	6359	49

Akcentat ćemo staviti I prikazati podatke vezane za epidemiju Sars Cov-19. (prva tabela po bazi, tab 16 – stvaran broj)

Tabela br. 16 . Ukupan broj testiranih, pozitivnih i preminulih na teritoriji Pomoravskog okruga od Sars Cov-19 u 2023. godini

Red. broj	Opština	Broj testiranih	Broj pozitivnih	% pozitivnih	Broj umrlih	% umrlih
1.	Despotovac	5429	921	16,96	6	0,69
2.	Jagodina	22377	2235	9,99	12	0,58
3.	Paraćin	8545	864	10,11	11	1,60
4.	Rekovac	2283	324	14,19	3	1,0
5.	Svilajnac	6094	979	16,06	4	0,43
6.	Ćuprija	10307	958	9,29	11	1,69
Pomoravski okrug		55035	6281	11,41	47	0,85

Ukupno je na teritoriji okruga testirana 55035 osoba od čega je 6281 ili 11,4% bilo pozitivnih. Umrlih je ukupno 47 ili 0,8% od broja obolelih.

Tabela br. 17 . Kretanje broja testiranih, pozitivnih i preminulih od Sars Cov-19 na teritoriji Pomoravskog okruga u periodu od 2020. do 2023. godine

Red. broj	Godina	Broj testiranih	Broj pozitivnih	% pozitivnih	Broj umrlih	% umrlih
1.	2020	25571	8656	33,8	314	3,62
2.	2021	125361	31177	24,9	1303	4,18
3.	2022	136314	36592	26,84	257	0,70
4.	2023	55035	6281	11,41	47	0,85
Pomoravski okrug		342281	82706	24,16	1921	2,32

Broj pozitivnih testova na Sars Cov-19 za četiri godine na teritoriji Pomoravskog okruga je 82.706 od čega je umrlo 1.921 obolelo lice ili 2,32%. Najveći procenat umrlih je zabeležen u 2021.god.

Među polno prenosivim bolestima najzastupljeniji je *Hepatitis virusa chr. C* sa 8 novoobolelih . Najviše obolelih je sa **60 i više godina** starosti, ukupno 5 obolelih.

Tabela br. 18 Uzrasno-specifična incidencija određenih virusnih Hepatitis-a B i C na teritoriji Pomoravskog okruga od 1.1. do 31.12.2023.

Узрасне групе	<i>Hepatitis virusa acuta B</i>		<i>Hepatitis virusa chr. B</i>		<i>Hepatitis virusa acuta C</i>		<i>Hepatitis virusa chr. C</i>	
	Број оболелх	Инц. /100.00	Број оболелих	Инц. /100.00	Број оболелих	Инц. /100.00	Број оболелих	Инц. /100.000
20 - 29							1	5,33
30 -39	1	4,86					1	4,86
40 - 49								
50 - 59	1	4,04					1	4,04
60 -69			1	3,26			2	6,55
70+			1	3,14			3	9,49
УКУПНО	2	1,09	2	1,09	0	0	8	4,37

Tabela br. 19 Incidencija određenih virusnih Hepatitis-a B i C na teritoriji Pomoravskog okruga od 1.1. do 31.12.2023.- polna distribucija

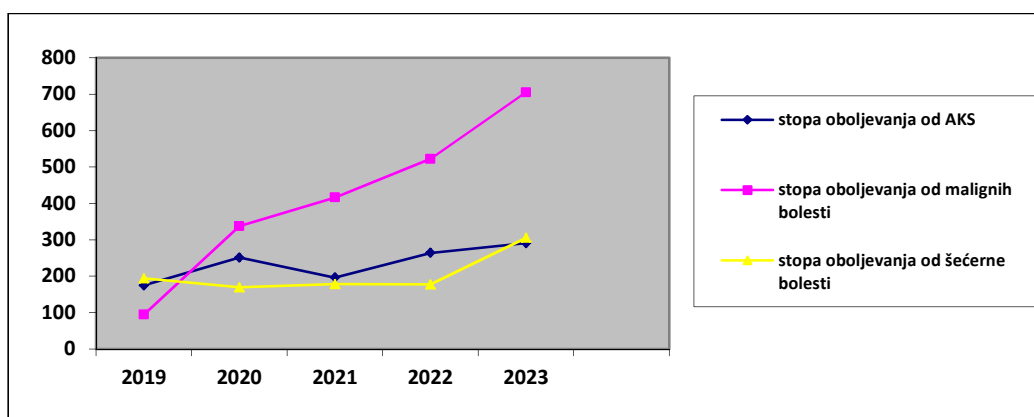
	Оболели		Инц./100.000	
	Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене
Hepatitis acuta B	1	1	1,13	1,06
Hepatitis acuta C	0	0	0	0
Hepatitis viralis chronica B	0	2	0	2,12
Hepatitis viralis chronica C	3	5	3,38	5,32
УКУПНО	4	8	4,51	8,50

Hronične nezarazne bolesti: bolesti srca i krvnih sudova, maligni tumori, šećerna bolest, opstruktivna bolest pluća, povrede i trovanja, poremećaji mentalnog zdravlja i druge, već decenijama dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su preko polovine svih uzroka smrti tokom 2023. godine, oko 66%. Nešto manje od polovine svih smrtnih ishoda (48,8%) bilo je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svaka šesta umrla osoba bila je žrtva malignog tumora 17,7%.

Tabela br. 20 Broj obolelih i umrlih od vodećih hronično nezaraznih bolesti u poslednjih 5 godina

Godina	HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI											
	Akutni koronarni sindrom				Maligne bolesti				Dijabetes melitus			
	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa
2019	345	174,8	366	185,4	181	94,3	612	310,1	383	194,1	239	121,1
2020	489	251,2	300	154,1	645	337,2	537	275,8	330	169,5	227	116,6
2021	375	196,06	290	151,6	774	416,1	477	249,4	331	178	144	75,3
2022	483	264,06	264	144,3	955	522,1	553	302,3	324	177,1	179	97,9
2023	532	290,8	162	98,1	1290	705,3	548	303,6	558	305,1	116	69,8

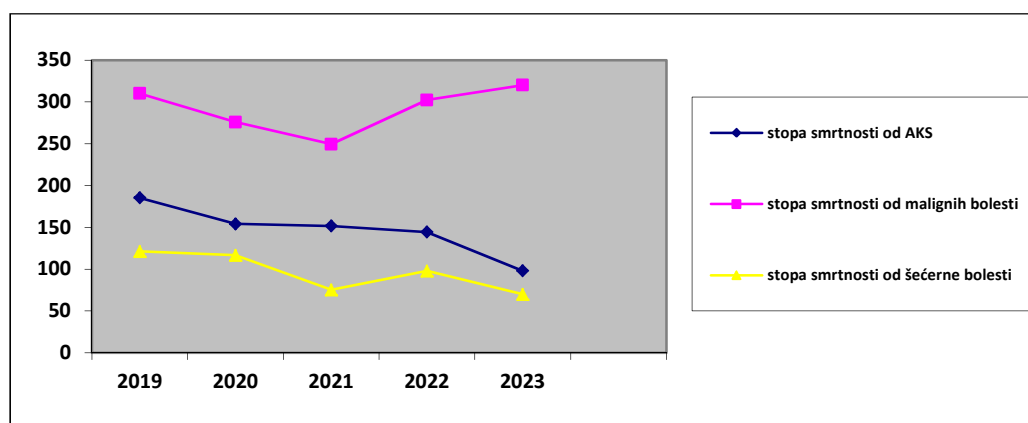
Grafikon br. 8 Nestandardizovane Stope incidence vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2019- 2023. na 100.000 stanovnika

Kao najteži oblik ishemijskih bolesti srca, **akutni koronarni sindrom (AKS)** vodeći je zdravstveni problem u razvijenim zemljama sveta, a poslednjih nekoliko decenija i zemljama u razvoju. Akutni koronarni sindrom uključuje akutni infarkt miokarda i nestabilnu anginu pectoris. Broj registrovanih novoobolelih od AKS na Pomoravskom okrugu u 2023. godini iznosi 532 sa nestandardizovanom stopom

incidencije od 290,8 na 100.000 stanovnika. Ovo je povećanje u odnosu na prošlu godinu kada je stopa iznosila 264,1 na 100.000 stanovnika i može se objasniti redovnijim prijavljivanjem ovih oboljenja od strane lekara. Broj novoobolelih od akutnog infarkta miokarda je 414, dok je registrovani broj novoobolelih od nestabilne angine pectoris 118. Dvostruko veći broj novoobolelih se beleži kod muškog pola- 356 (66,9%), u odnosu na ženski- 176 (33,1%). Najveća stopa novoobolelih se beleži u uzrasnim grupama od 60-69 godina- 567,5 na 100.000 stanovnika i kod starijih od 70 godina-769,7 na 100.000 stanovnika. Podaci dobijeni iz Izveštaja o umrloj osobi ePoS pokazuju da je u 2023. godini od ovog sindroma umrlo je **162** osoba što je za **102** manje nego prethodne godine. Stopa smrtnosti u 2023. iznosila je **89,8** na 100.000 stanovnika što je znatno manje nego prethodne godine. Nestandardizovana stopa novoobolelih je bila 290,8 što je više u odnosu na prethodnu godinu, zbog ažurnijeg prijavljivanja.

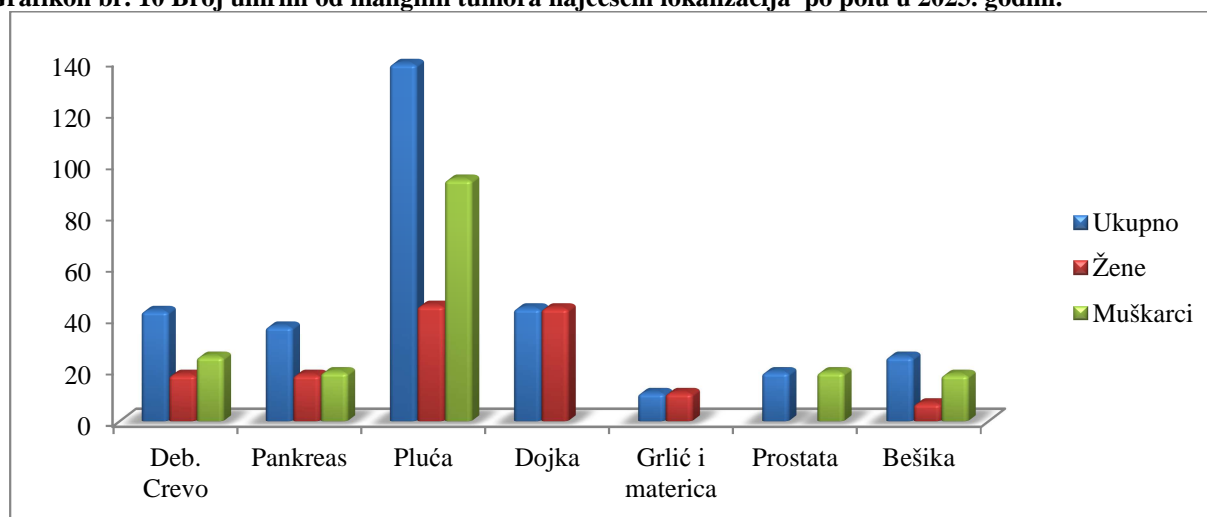
Grafikon br. 9 Nestandardizovane Stope smrtnosti vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2019. do 2023. na 100.000 stanovnika

Epidemiološka situacija **malignih tumora** u našoj zemlji do nedavno je praćena samo na osnovu podataka o umiranju, iako je registar za rak ustanovljen još 1970. godine. Sa reorganizacijom populacionog registra za rak u centralnoj Srbiji od 1996. do danas stope obolevanja su se udvostručile. Prema poslednjim podacima na teritoriji centralne Srbije u 2021. godini, registrovano je 41.784 obolelih od raka. U istom periodu registrovano je 19.979 umrlih od malignih tumora. Na osnovu podataka registra za rak Pomoravskog okruga, u 2023. godini obolelo je 1290 osoba od malignih tumora sa nestandardizovanom stopom incidencije od 705,3 na 100.000 stanovnika. Ovo je povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je stopa iznosila 522,1 na 100.000 stanovnika. Posmatrano u poslednjih pet godina svake godine se beleži povećanje stope obolevanja od malignih tumora koje se može objasniti boljim prijavljivanjem oboljenja od strane lekara kao i boljom dijagnostikom. Registrovan je veći broj obolelih kod osoba muškog pola 716 (55,5%) u odnosu na osobe ženskog pola 574 (44,5%). Pet najčešćih registrovanih malignih tumora kod muškaraca prema lokalizaciji su karcinom pluća i bronha (15,6%), karcinom prostate (13,7%), karcinom debelog creva i rektuma (12,3%), karcinom mokraćne bešike (6,6%) i karcinom pankresa (4,3%), dok su kod žena to karcinom dojke (23,9%), karcinom pluća i bronha (10,3%), karcinom debelog creva i rektuma (7,5%), karcinom materice (5,2%) i karcinom grlića materice (4,9%). Najviše stope obolevanja od malignih tumora u 2023. godini se beleže u opštini Čuprija (785,1 na 100.000) i opštini Rekovac (783,5 na 100.000), dok su najniže stope zabeležene u opštinama Svilajnac (662,3 na 100.000) i Paraćin (644,9 na 100.000). Prema podacima dobijenim iz Izveštaja o umrloj osobi ePoS u 2023.god. ukupno je umrlo od tumora 548 osoba .Stopa smrtnosti za 2023.iznosila je 303,6 na 100.000 stanovnika (prethodne godine 302,3).

Prema podacima registra za rak muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma ,raka prostate I mokraćne bešike. Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima , debelom crevu i rektumu i grliću materice .

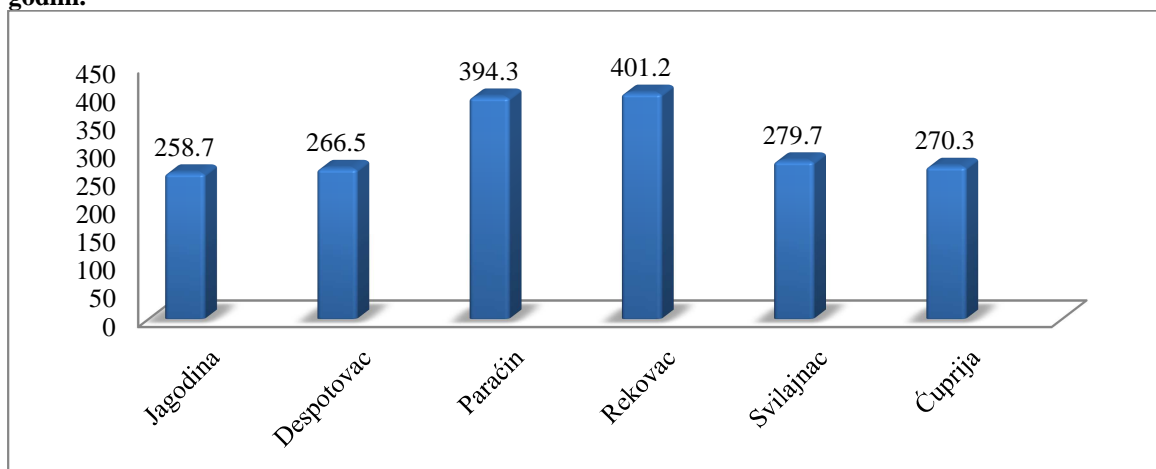
Grafikon br. 10 Broj umrlih od malignih tumora najčešćih lokalizacija po polu u 2023. godini.

Prema podacima dobijenim iz ePoS-a Izveštaj o umrloj osobi, na teritoriji Pomoravskog okruga, najveća smrtnost od tumora koji pogađa oba pola je rak bronha i pluća. Žene najviše umiru od karcinoma dojke i karcinoma bronha i pluća, dok je kod muškaraca najzastupljeniji karcinom bronha i pluća.

Među opštinama Pomoravskog okruga, najveću stopu smrtnosti od malignih bolesti u 2023. godini imali su Rekovac i Paraćin.

Grafikon br. 11 Stope mortaliteta od malignih bolesti po opštinama Pomoravskog okruga u 2023. godini.

Šećerna bolest jedna je od najčešćih nezaraznih bolesti. Broj obolelih od šećerne bolesti već duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. Prema proceni International Diabetes federation danas u svetu od dijabetesa boluje približno 425 miliona ljudi, a procenjuju da će broj obolelih od dijabetesa do 2045. godine biti čak 629 miliona. Prema podacima registra za dijabetes na Pomoravskom okrugu u 2023. godini registrovano je 558 novoobolelih od šećerne bolesti sa nestandardizovanom stopom incidencije od 305,1 na 100.000 stanovnika. Najveći broj novoobolelih je sa dijagnozom *Dijabetes melitusa tipa 2* (99,1%), dok je samo petoro registrovanih sa dijagnozom *Dijabetes melitusa tipa 1* (0,9%). Ovo je povećanje broja registrovanih u odnosu na prethodne godine i može se objasniti ažurnijim prijavljivanjem hroničnih nezaraznih oboljenja od strane lekara. Najviša stopa novoobolelih od DM2 registrovana je u uzrasnoj grupi od 60-69 godina (600,1 na 100.000 stanovnika), zatim u uzrasnoj grupi od 70+ godina (587,5 na 100.000 stanovnika) i u uzrasnoj grupi od 50-59 godina (469 na 100.000 stanovnika). Distribucija dijabetesa melitusa tipa 2 prema polu je u potpunosti ujednačena, 276 novoobolelih registrovanih muškaraca u odnosu na 277 novoobolelih registrovanih žena. Sa druge strane u polnoj distribuciji dijabetes mellitusa tipa 1 preovlađuju novooboleli muškog pola (80%) u odnosu na ženski pol (20%). Novooboleli od dijabetes

melitusa tipa 1 registrovani su u gradu Jagodina (3) i opštini Paraćin (2). Najviša stopa obolevanja od dijabetes melitusa tipa 2 u 2023. godini se beleži u opštini Rekovac (489,7 na 100.000), dok se najmanje stope obolevanja beleže u opštinama Paraćin (279,8 na 100.000) i Despotovac (244,5 na 100.000).

Prema proceni WHO u 2016.god šećerna bolest je bila na 7 mestu po uzroku smrtnosti. Iako se najviše incidencije registruju u razvijenim zemljama, najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju. Procenjuje se da danas u Srbiji sa dijagnozom dijabetesa boluje približno 710.000 osoba ili 10% populacije. Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji trend blagog padabroja umrlih u poslednjih pet godina. U 2023.godini broj novoobolelih je 558. Prema podacima dobijenim iz Izveštaja o umroloj osobi ePoS u 2023.god. ukupno je umrlo od posledica šećerne bolesti na teritoriji Pomoravskog okruga **116** osoba sa stopom smrtnosti 64,3 na 100.000 stanovnika .

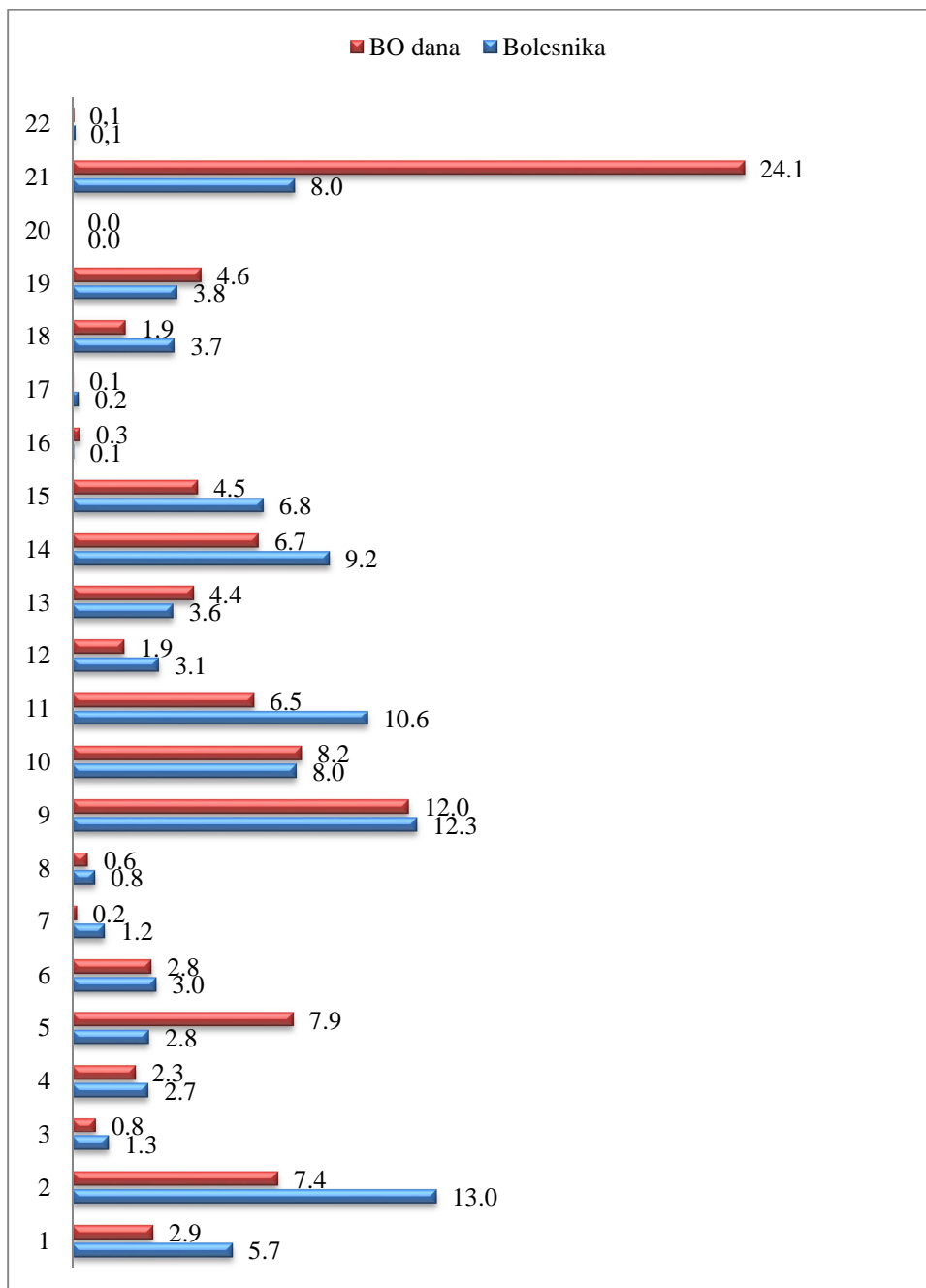
Podatke o novoobolelima od HNB treba uzeti sa rezervom, jer je kvalitet dobijenih podataka uvek diskutabilan i zavisi od revnosti i ažurnosti lekara koji prijavljuju novootkriven slučajeve.

Tabelama br. 18 i 19 prikazan je bolnički morbiditet na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini. Posmatrajući strukturu lečenih prema grupi bolesti najveći procenat bolesnika lečen je od tumora 13,1% ,bolesti sistema krvotoka sa 12,3%, bolesti sistema za varenje 10,6%, bolestima mokraćno-polnog sistema 9,2% i bolesti organa za disanje 8,0%.

Grafikon br. 12 Procentualna struktura bolesnika i bolničkih dana prema grupama bolesti po MKB X u bolnicama Pomoravskog okruga u 2023.godini

Posmatrajući strukturu lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti može se uočiti da je grupa predškolske dece u najvećem procentu bolnički lečena od zaraznih i parazitaranih bolesti (A00-B99) 32,1%, a zatim bolesti organa za disanje (J00-J99) 26,8%. Školska deca i omladina su najčešće lečena od zaraznih i parazitaranih bolesti 21,9% i bolesti organa za varenje 15,6%, dok je mlađe radno aktivno stanovništvo od 19-44 godina najčešće u bolnicama boravilo zbog trudnoće i rađanja 35,2% i mokraćno polnih bolesti 11,2%. Stanovništvo u uzrastu od 45-64 godina u bolnici je bilo najčešće zbog tumora 17%, bolesti srca i krvnih sudova 13,1%, mokraćno polnih bolesti 12,3% i bolesti organa za varenje 11,9

%, dok je populacija preko 65 godina starosti u 20,2% slučajeva bolnički lečena od bolesti kardiovaskularnog sistema ,16,1% od tumora i 10,6% od bolesti organa za varenje.

Tabela br. 19 Struktura lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti u 2023. godini u bolnicama Pomoravskog okruga

ГРУПА БОЛЕСТИ		Б О Л Е С Н И Ц И									
		0 до 06		07 до 18		19 до 44		45 до 64		преко 65	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
I	A00 - B99	616	32,10	477	21,93	78	1,70	90	1,56	139	1,43
II	C00 – C97		0,00		0,00	35	0,76	254	4,41	517	5,33
	D10 – D36	2	0,10	52	2,39	312	6,82	255	4,43	156	1,61
	D37 – D48	1	0,05	17	0,78	183	4,00	469	8,14	887	9,15
III	D50 – D89	13	0,68	9	0,41	38	0,83	70	1,22	184	1,90
IV	E00 – E90	16	0,83	98	4,51	43	0,94	182	3,16	319	3,29
V	F00 – F99	2	0,10	34	1,56	179	3,91	290	5,04	154	1,59
VI	G00 – G99	12	0,63	45	2,07	114	2,49	219	3,80	337	3,48
VII	H00 – H59	1	0,05	6	0,28	13	0,28	61	1,06	205	2,12
VIII	H60 – H95	100	5,21	27	1,24	17	0,37	32	0,56	25	0,26
IX	I00 – I99	5	0,26	96	4,41	140	3,06	754	13,09	1955	20,17
X	J00 – J99	515	26,84	242	11,13	126	2,75	276	4,79	781	8,06
XI	K00 – K93	189	9,85	340	15,63	318	6,95	685	11,89	1028	10,61
XII	L00 – L99	31	1,62	79	3,63	194	4,24	208	3,61	236	2,43
XIII	M00–M99	13	0,68	19	0,87	79	1,73	356	6,18	403	4,16
XIV	N00 – N99	38	1,98	110	5,06	511	11,16	709	12,31	831	8,57
XV	O00 – O99		0,00	39	1,79	1610	35,18	8	0,14	1	0,01
XVI	P00 – P96	14	0,73		0,00	3	0,07		0,00		0,00
XVII	Q00–Q99	19	0,99	30	1,38	4	0,09	3	0,05	3	0,03
XVIII	R00 – R99	242	12,61	286	13,15	57	1,25	109	1,89	200	2,06
XIX	S00 – T98	57	2,97	83	3,82	145	3,17	207	3,59	410	4,23
XX	V01 – Y98		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
XXI	Z00 – Z99	26	1,35	81	3,72	378	8,26	521	9,05	910	9,39
XXII	U04–U11	7	0,36	5	0,23		0,00	1	0,02	11	0,11
УКУПНО		1919	100,00	2175	100,00	4577	100,00	5759	100,00	9692	100,00

4. ŽIVOTNA SREDINA

Prikaz podataka o stanju životne sredine odnosi se na snabdevanje stanovništva i ispitivanje higijenske ispravnosti vode za piće, zdravstvenu ispravnost namirnica, kvalitet voda iz javnih bazena i kvalitet vazduha.

Svi gradski i seoski vodovodi na teritoriji Pomoravskog okruga su pod stalnim nadzorom i kontrolom Zavoda za javno zdravlje Čuprija. To podrazumeva uzorkovanje, analizu (hemijsku i bakteriološku), stalan higijensko-sanitarni nadzor sa lokalnom sanitarnom inspekcijom. Stanovnici okruga snabdevaju se vodom iz 6 gradskih vodovoda odnosno izvorišta I seoskih vodovoda kojih ima 8 koji se redovno ispituju na higijensku ispravnost. Dezinfekcija i ispitivanje higijenske ispravnosti vrši se redovno.

U 2023. godini uzeto je ukupno 1913 uzoraka vode iz gradskih vodovoda za bakteriološki pregled od kojih je 34 uzorka ili 1.78 % bilo neispravno. Za fizičko hemijski pregled je uzeto 1913 uzoraka voda, a 81 ili 4.23% je bilo neispravno. Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne bakterije, Pseudomonas aero. Sterptococcus fekalis, ABM a hemijske, povećana mutnoća, nitriti, Fe, Mn.

Tabela br. 20 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz gradskih vodovoda u 2023.god.

Redn i broj	VODOVOD GRAD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO -HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ČUPRIJA	236	18	7.62	e.colli.klebsiela, stre	236	31	13.14	mutnoća
2	JAGODINA	656	6	0.91	Strept.fek. Pseudom	656	2	0.30	mutnoća
3	PARAĆIN	658	2	0.79	ABM, Klebsiela,citr	658	35	5.32	mutnoća,nitriti
4	SVILAJNAC	216	2	0.92	ABM,kleb.strept.	216	0	0.00	
5	DESPOTOVAC	113	4	3.53	klebsiela, Streptoco	113	4	3.54	mutnoća
6	REKOVAC	34	2	5.88	kleb.strp.fek.	34	9	26.47	mutnoća,nitrit,Fe, Mn
UKUPNO :		1913	34	1.78	Amb,kleb.strp.citro	1913	81	4.23	triti

Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji 8 registrovanih seoskih vodovoda. Tokom 2023. godine iz ovih vodovoda je uzeto 322 uzorka vode radi ispitivanja higijenske ispravnosti od kojih je 20.49 % bilo hemijski a 15.83 % bakteriološki neispravno.

Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile AMB, streptokoke fek. ukupne koliformne, kolif. fekalne bakterije pseudomonas aerug., a hemijske povećana mutnoca, nitrati, nitriti, mangan i gvožđe.

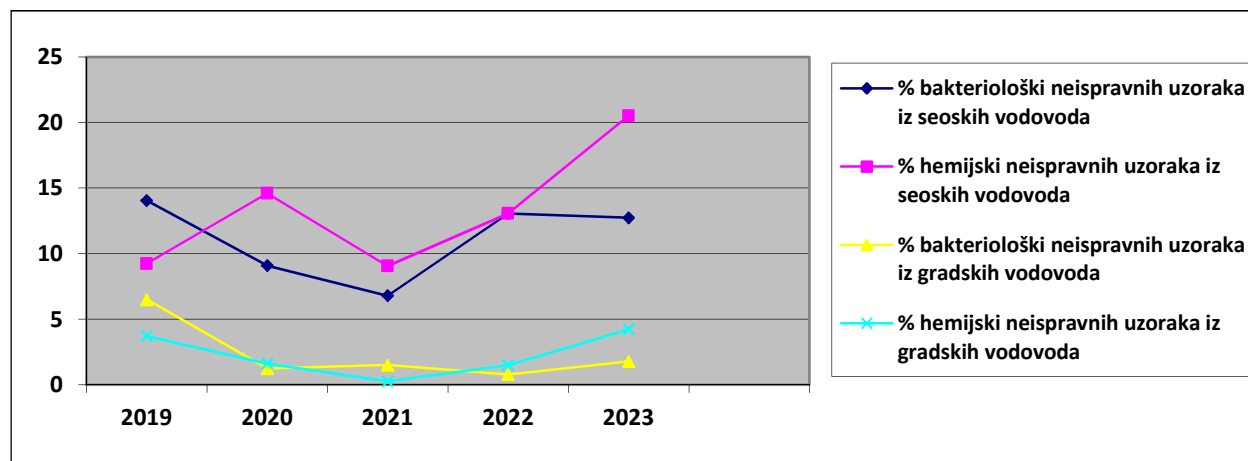
Seoski vodovod RMU Rembas nije u funkciji

Tabela br. 21 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz seoskih vodovoda u 2023. godini

R.br.	OPŠTINA	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neisprav- nosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ČUPRIJA	90	18	20,00	AM B, uk.kolif.kolif.	90	24	26,67	mutnoća, nitrati, Mn
2	JAGODINA	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0
3	PARAĆIN	154	22	14,30	AMB kolif.fek.por.s	154	12	7,80	Mutnoca
4	SVILAJNAC	54	1	1,90	pseudomonas	54	30	55,60	mutnoća, nitriti, Fe, Mn
5	DESPOTOVAC	24	0	0,00		24	0	0,00	0
6	REKOVAC	----	----	0,00		----	----	----	----
UKUPNO :		322	41	12,73		322	66	20,50	----

U navedenom periodu, fizičko-hemijska neispravnost kontrolisanih uzoraka vode za piće u seoskim I gradskim vodovodima ima trend rasta. Mikrobiološka neispravnost vode u seoskim vodovodima pokazuje porast u posmatranom periodu što pokazuje znatno pogoršanje kvaliteta vode za piće.

Grafikon br. 14 % neispravnih uzoraka vode za piće iz gradskih i seoskih vodovoda

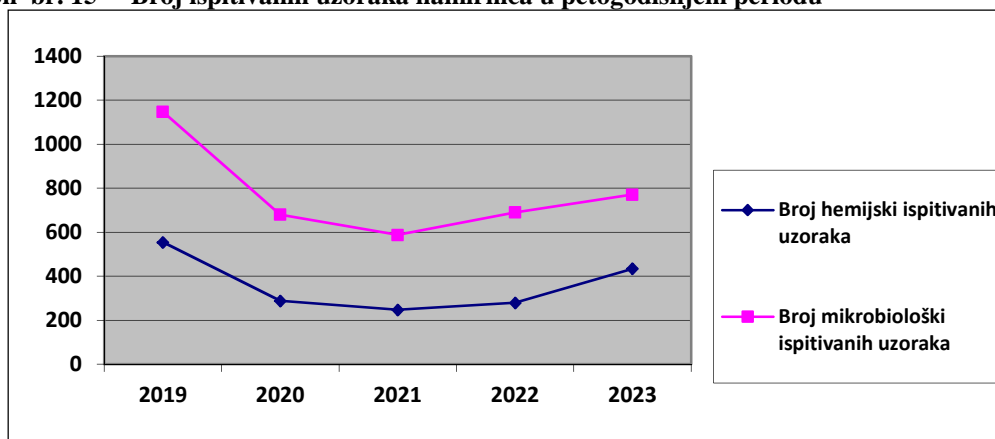

U Zavodu za javno zdravlje u Čupriji se, u skladu sa Zakonom o **bezbednosti hrane** („Sl. glasnik RS”, br. 17/2019), tokom 2023. godine kontinuirano ispitivala zdravstvena bezbednost/ispravnost 18 grupa namirnica. Na mikrobiološku ispravnost ispitano je uzorka, a na fizičko- hemijsku.

Tabela br. 22 Vrsta i broj ispitivanih namirnica na mikrobiološku i hemijsku ispravnost u 2023. godini

Redni br.	Grupa namirnica	Mikrobiološka analiza	Hemijska analiza
1.	Mleko i mlečni proizvodi	22	0
2.	Meso i proizvodi od mesa	29	0
3.	Jaja	0	0
4.	Žitarice i brašno	14	14
5.	Hleb, testenine	13	145
6.	Kolači i bombone	48	4
7.	Šećer, čokolada	1	0
8.	Voće	0	5
9.	Povrće	1	0
10.	Aditivi i začini	9	6
11.	Kafa	2	23
12.	Sladoled	18	0
13.	Bezalkoholna pića	25	14
14.	Predmeti opšte upotrebe	17	131
15.	Gotova jela	250	7
16.	Pesticidi	0	80
17.	Med	3	5
18.	Ostalo	321	0
19.	Ukupno	771	434

Grafikon br. 15 Broj ispitivanih uzoraka namirnica u petogodišnjem periodu

Za vreme epidemije Covid 19, tokom 2020. i 2021. godine došlo je do naglog pada broja ispitivanih uzoraka da bi u 2022.i 2023.god. došlo do blagog porasta istih.

Bazeni za kupanje i rekreaciju su kontrolisani u letnjoj sezoni najčešće po zahtevu vlasnika, a manji broj i po zahtevu inspeksijskih organa. Broj uzetih uzoraka je 157 što je relativno mali broj za praćenje ispravnosti vode u bazenima. Neophodno je vlasnike bazena obavestiti da ispravnost vode kontrolišu više puta u toku sezone kupanja.

Prva verzija Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti bazenskih voda , propisivala je veći broj uzoraka ,odnosno češće ispitivanje higijenske ispravnosti vode bazena. Izmjena Pravilnika koje su usledile ,propisale su minimalni broj uzoraka vode za kupanje i velika većina vlasnika se toga pridržavala.

Tabela br. 23 Rezultati fizičko- hemijskog i mikrobiološkog ispitivanja vode iz javnih bazena na teritoriji Pomoravskog okruga

Godina	Ukupan broj uzoraka	Neispravni uzorci			
		Mikrobiološki	%	Fiz.-hemijski	%
2019	94	7	7,4	21	22,3
2020	80	2	2,5	3	3,7
2021	107	1	1,07	3	2,60
2022	98	2	2,04	2	2,04
2023	157	2	1,27	9	5,7

Najčešći uzroci mikrobiološke neispravnosti u 2023.godini su Aerobne mezofilne bakterije i klebsiela.

ISPITIVANJE KVALITETA VAZDUHA NA TERITORIJI POMORAVSKOG OKRUGA U PERIODU 2019.-2023.g.

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji vrši monitoring kvaliteta vazduha u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS”, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, vrši merenja koncentracija zagađujućih materija, na sledećim mernim mestima:

-sumpordioksid (SO_2), azotdioksid (NO_2) i čađ u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78 i Jagodini na jednom mernom mestu ul. Kralja Petra I br.6.

-ukupne taložne materije (sa analizom teških metala: olovo (Pb), kadmijum (Cd), cink (Zn)) u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji ul. M. Novakovića br.78 i na jednom mernom mestu u Jagodini Opština, ul. Kralja Petra I br.6..

-suspendovane čestice (PM_{10}) sa analizom teških metala (olovo (Pb), kadmijum (Cd), nikel (Ni), Arsen (As)) – u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78.

Statistički obrađeni rezultati merenja prikazani su tabelarno i grafički

Tabela 24. Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2019- 2023.g.

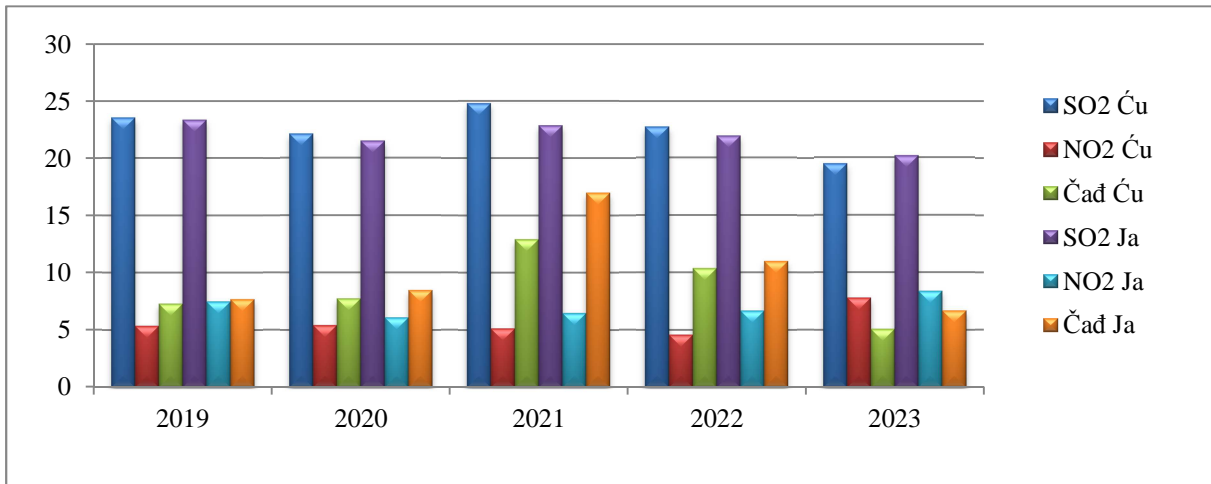
		2019			2020			2021			2022			2023		
Naselje	Parametri	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	358	354	354	354	358	354	354	354	354	358	354	354	358	358	358
	Srednja GV (µg /m ³)	23,5 7	41,4 8	4,56	7,52	23,5 7	41,4 8	4,56	7,52	23,5 7	41,4 8	4,56	23,5 7	19,5	7,8	5,1
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
	Broj dana merenja >GV	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	358	359	359	359	358	359	359	359	358	359	359	358	359	359	359
	Srednja GV (µg /m ³)	23,3 6	38,4 7	4,8	7,0	23,3 6	38,4 7	4,8	7,0	23,3 6	38,4 7	4,8	23,3 6	20,2	8,4	6,7
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
	Broj dana merenja >GV	0	4	0	0	0	4	0	0	0	4	0	0	0	0	0

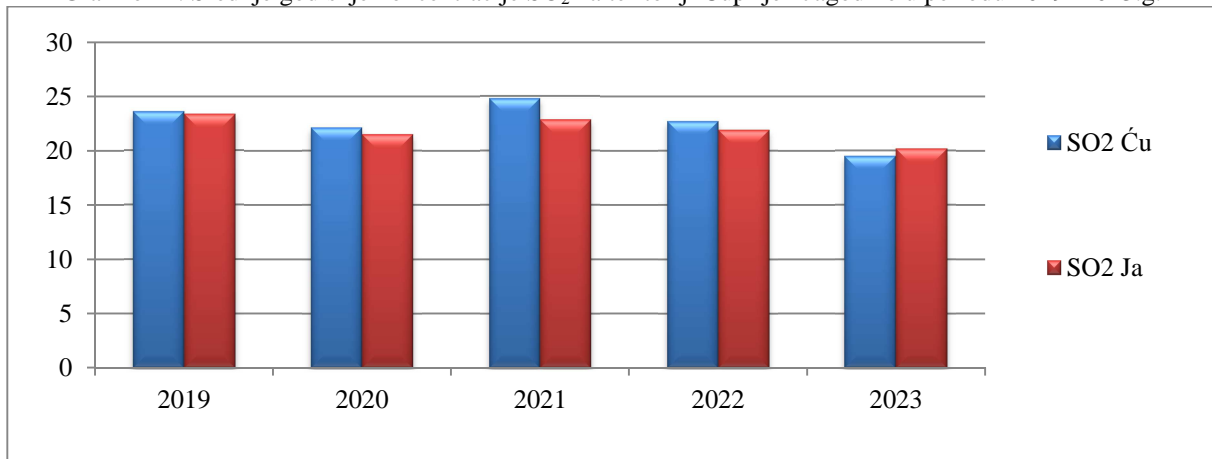
Tabela25 .Srednje godišnje koncentracije taložnih materija i suspendovanih čestica u periodu 2019- 2023.g.

		2019		2020		2021		2022		2023	
Naselje	Parametri	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)
Ćuprija	Ukupan broj uzoraka	12	48	12	48	12	48	12	48	12	50
	Srednja vrednost (μg /m ³)	127,33	47,42	202,5	42,75	127,33	47,42	202,5	42,75	217,9	33,68
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	16	0	15	0	16	0	15	1	8
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	12	-	12	-	12	-	12	-	12	-
	Srednja vrednost (μg /m ³)	151,75	-	126,67	-	209,8	69,7	134,84	-	130,3	-
	Merna mesta	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	Broj dana merenja >GV	0	-	0	-	0	0	0	-	0	-

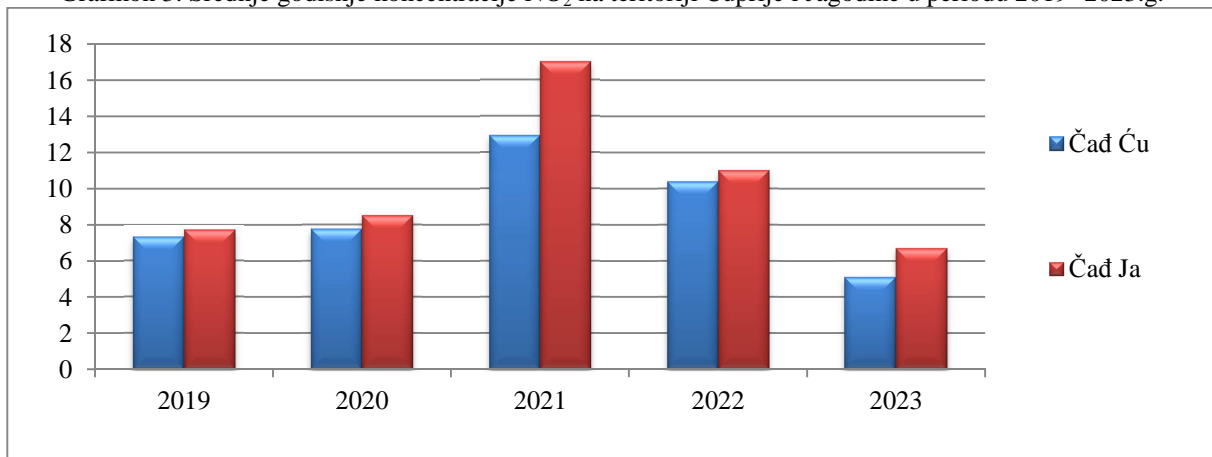
Grafikon 1. Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2019- 2023.g.

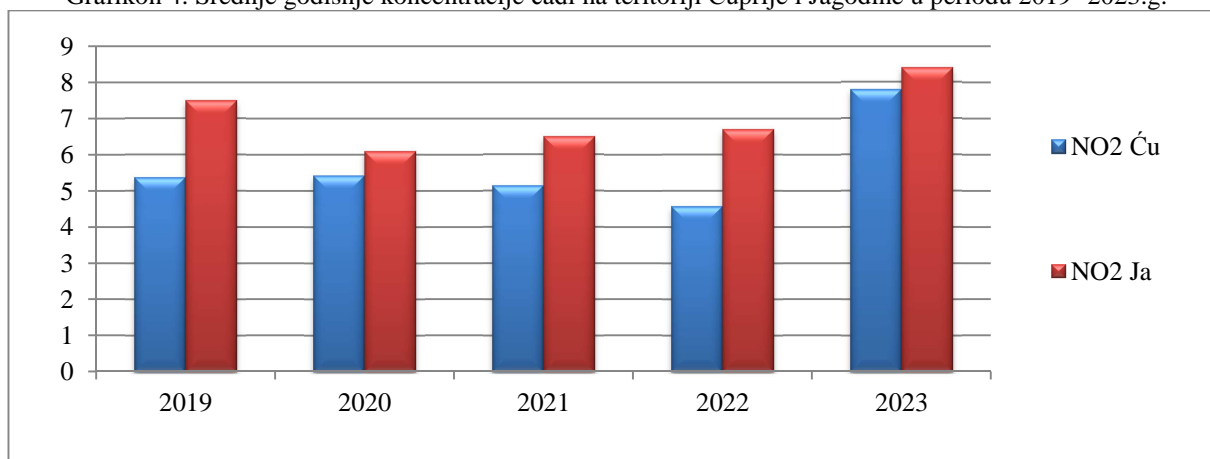
Grafikon 2. Srednje godišnje koncentracije SO₂ na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2019- 2023.g.

Grafikon 3. Srednje godišnje koncentracije NO₂ na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2019- 2023.g.

Grafikon 4. Srednje godišnje koncentracije čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2019- 2023.g.

Napomena: U 2010-oj godini merenje NO₂ , vršeno je po Ugovoru na mernim mestima u Paraćinu, a u Čupriji i Jagodini merenja NO₂ vrše se od 2011. godine . Od 2011. godine, po Ugovoru ne radimo merenja u Paraćinu, vršimo merenja u Jagodini i Čupriji na istim mernim mestima.

5. OBAVEZNA IMUNIZACIJA STANOVNIŠTVA

U skladu sa Programom obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti u 2023. godini tabelama je prikazana vakcinoprofilaksa pojedinih grupacija stanovništva protiv dečije paralize, TBC, morbila, hemofilusa, parotita, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa i hepatitisa B.

Za vakcinaciju su zaduženi svi domovi zdravlja okruga u saradnji sa epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravlje Čuprija.

Tabela br. 26 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji kombinovanom petovalentnom vakcinom na području Pomoravskog okruga za 2023. god.

Redni br.	Opština	Vakcinacija DITa-IPV-Hib			DITa-IPV-Hib rev. 2. god.		
		Br.plan	Br.vakcina	%	Br.plan	Br.vakcina	%
1.	Despotovac	113	110	97,34	113	102	90,26
2.	Jagodina	480	463	96,45	510	471	92,35
3.	Paraćin	340	302	88,82	340	306	90,00
4.	Rekovac	26	24	92,30	26	21	80,77
5.	Svilajnac	145	130	89,65	145	140	96,55
6.	Čuprija	168	164	97,62	168	136	80,10
Ukupno okrug		1272	1193	93,93	1302	1176	90,32

Obuhvat vakcinacijom petovalentne vakcine DTaP-IPV-HiB realizovana je sa obuhvatom od 93,93% , a revakcinacija u 2. godini 90,32 %.

Tabela br. 27 Izveštaj o obavljenoj revakcinaciji protiv difterije, tetanusa, velikog kašalj i dečije paralize u 7. i protiv difterije i tetanusa u 14. godini na teritoriji Pomoravskog okruga u periodu od 1.1. do 31.12.2023. godine

Redni broj	Opština	Revakcinacija DTaP-IPV u 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Despotovac	140	130	92,86	130	130	100,00
2.	Jagodina	570	539	94,56	610	574	94,09
3.	Paraćin	400	370	92,50	430	419	97,44
4.	Rekovac	22	21	95,45	50	41	82,00
5.	Svilajnac	160	142	88,75	197	195	98,98
6.	Čuprija	174	156	89,66	253	175	69,20
Ukupno okrug		1466	1358	92,63	1670	1534	91,85

Revakcinacija u 7. godini realizovana je sa obuhvatom od 92,63% (prethodne godine 84,91%) što je za 7,72 % više od prethodne godine , revakcinacija dT u 14. godini sa 91,85% (prethodne godine 88,6%) što je 3,2 % više od prethodne godine.

Tabela br. 28 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv tuberkuloze na području Pomoravskog okruga za 2023. god.

Redni broj	Opština	Broj živorođenih	Broj vakcinisanih	%
1.	Jagodina	530	499	94,15
2.	Paraćin	545	533	97,79
3.	Ćuprija	160	151	94,37
Ukupno	Pomoravski okrug	1235	1183	95,78

Imunizacija protiv tuberkuloze obavlja se u porodilištima i kako pokazuje tabela 28, obuhvat živorođene dece vakcinacijom u 2023. godini je 95,78 % što je 2,63% manje od prethodne godine.

Tabela br. 29 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv malih boginja, zaušaka i crvenke na području Pomoravskog okruga za 2023. god.

Redni broj	Opština	Vakcinacija MMR u 2. godini			Revakcinacija MMR u 7. godini		
		Broj plan.	Broj vake.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Despotovac	113	106	93,80	140	130	92,86
2.	Jagodina	510	360	67,70	570	539	94,56
3.	Paraćin	340	283	83,23	400	350	87,50
4.	Rekovac	26	23	88,46	22	21	95,45
5.	Svilajnac	145	137	94,48	160	153	95,62
6.	Ćuprija	168	147	87,50	174	168	96,50
Ukupno okrug		1302	1056	81,10	1466	1361	92,84

Vakcinacija MMR vakcinom realizovana je na teritoriji okruga sa 92,84 % (prethodne godine 82%) , revakcinacija u 7. godini realizovana je sa 92,84 % obuhvatom (prethodne godine 84,7%) što je 8,14 % više nego prethodne godine. Vakcinacija protiv hepatitisa B je u ukupnom procentu realizovana sa 95,2 % (prethodne godine 89,9%) kod dece u prvoj godini života, dok je vakcinacija propuštenih godišta bilo 111.

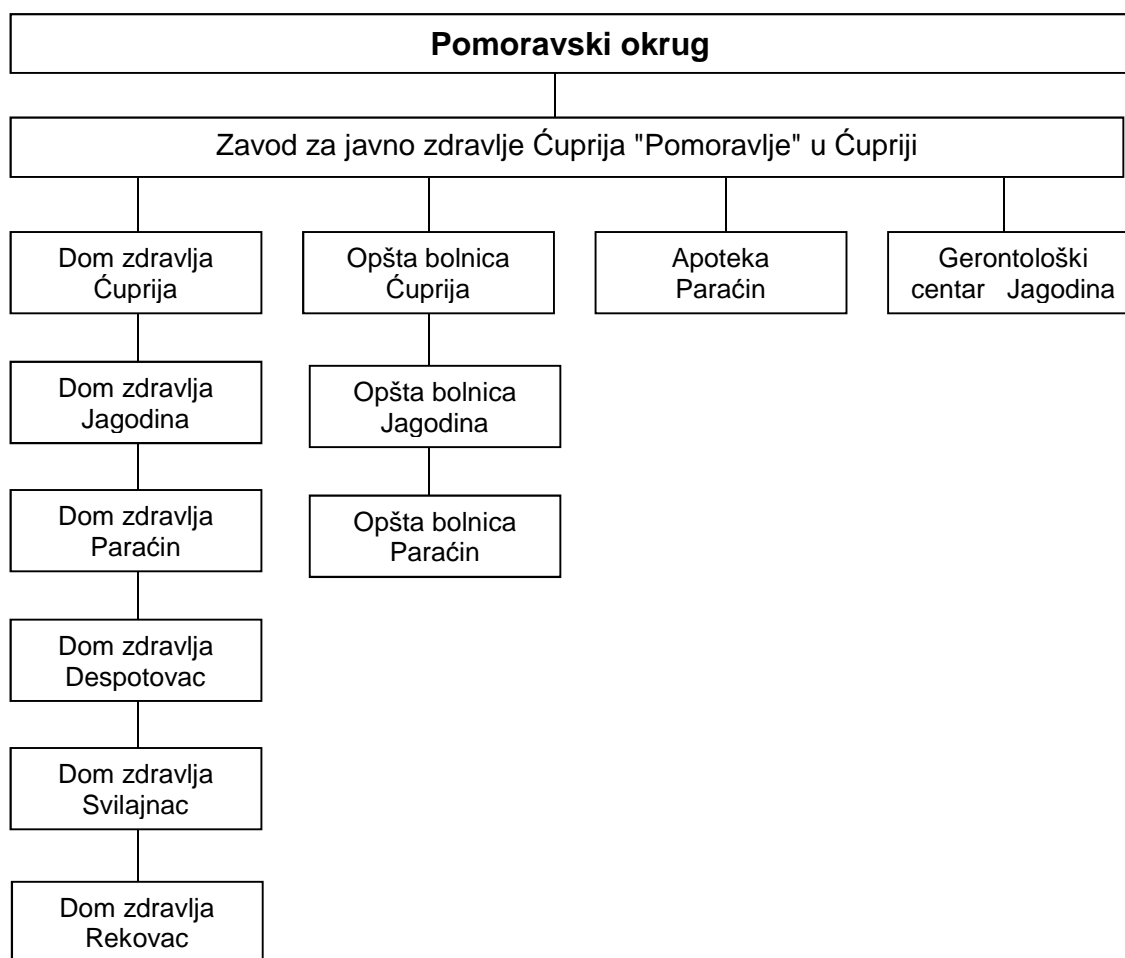
Tabela br. 31 Izveštaj o sprovedenoj imunizaciji protiv hepatitisa B na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini

Redni	Opština	Hep. B vakcinacija u prvoj godini			Hep.B vakcinacija propuštenih godišta
		sa tri doze			
		Br. plan.	Br. vake	%	Br. Vake.
1	Despotovac	113	110	97.34	0
2	Jagodina	480	457	95.2	44
3	Paraćin	340	326	95.88	59
4	Rekovac	26	23	88.46	0
5	Svilajnac	145	140	96.55	4
6	Ćuprija	168	155	92.2	4
Ukupno okrug		1272	1211	95.2	111

1. KADROVI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA POMORAVSKOG OKRUGA

Na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini je postojalo 11 samostalnih zdravstvenih ustanova i to: 3 opšte bolnice, 6 domova zdravlja, 1 apotekarske ustanove i Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Gerontološki centar je socijalno zdravstvena ustanova u Jagodini.

Šema zdravstvenih ustanova u Pomoravskom okrugu

Ukupan broj zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama okruga je 3259 od čega je 2617 zdravstvenih radnika i saradnika ili 80,3%, a 642 nemedicinskih radnika ili 19,7%.

Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom je 745 ili 28,5%, sa višom 433 ili 16,5% i sa srednjom 1434 ili 54,8%, što pokazuje da na jednog zdravstvenog radnika sa visokom školom dolaze 2,5 sa višom i srednjom. U odnosu na prethodnu godinu povećan je udeo zdravstvenih radnika sa višom školskom spremom a smanjen sa visokom i srednjom za par procenata.

Broj lekara u zdravstvenim ustanovama je 640 od čega 435 specijalista ili 68%.U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend porasta. Najveći broj zaposlenih bio je 2023. godine po svim vrstama stručnih sprema .

Grafikon br.1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi od 2019. do 2023. godine.

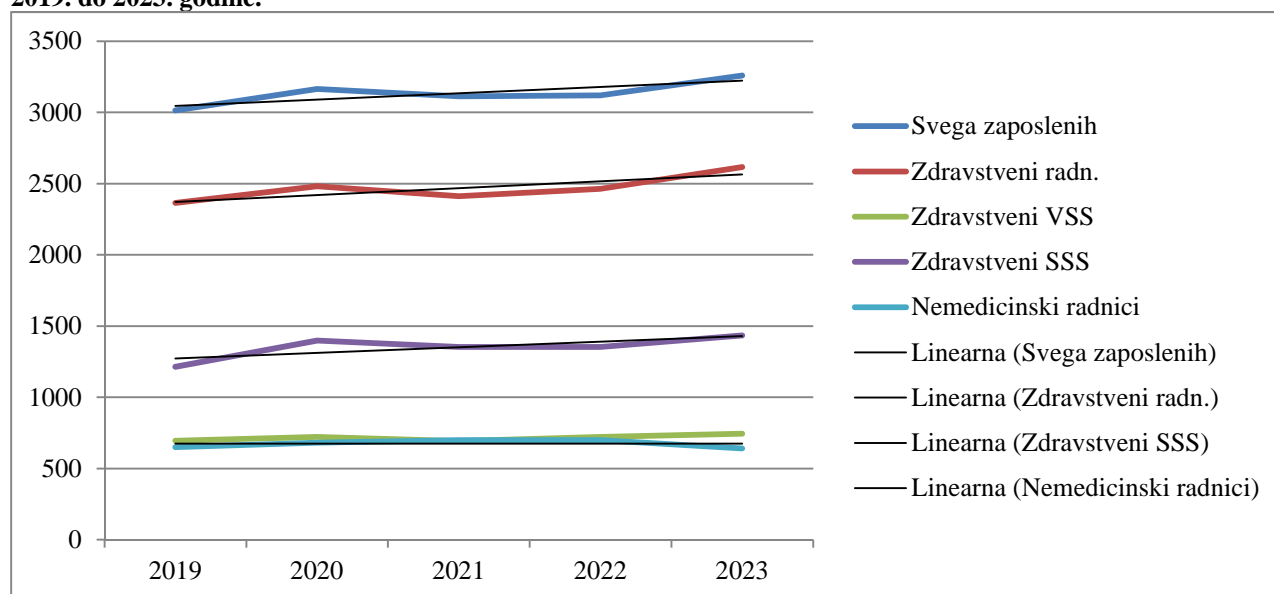

Tabela br. 1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2023. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Zdravstveni radnici																	NEMEDICINSKI RADNICI			
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA									VŠS			SSS				NIZA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	od toga						stomatolozi	farmaceuti	ostalo	SVEGA	od toga		Svega	od toga				administrativni	tehnički
					Svega	opstrem medicine	specijalizacij i	specijalisti	Med.sestre-tehničari	ostali					med.sestre-tehničari	babice		ostali					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
UKUPNO		3259	2617	745	640	92	113	435	45	21	39	433	348	85	1434	1348	28	58	5	642	164	478	
1	OB Jagodina	706	581	147	134	7	37	90	0	6	7	121	96	25	312	289	9	14	1	125	27	98	
2	OB Paraćin	378	314	81	77	1	14	62	0	1	3	50	37	13	183	175	5	3	0	64	12	52	
3	OB Čuprija	857	686	163	152	7	26	119	2	4	5	114	93	21	405	392	6	7	4	171	32	139	
4	DZ Despotovac	202	152	46	39	11	10	18	4	0	3	19	15	4	87	79	0	8	0	50	14	36	
5	DZ Jagodina	378	290	107	81	33	9	39	19	2	5	63	57	6	120	115	5	0	0	88	25	63	
6	DZ Paraćin	200	162	65	54	13	6	35	9	0	2	18	18	0	79	71	0	8	0	38	13	25	
7	DZ Rekovac	88	63	17	16	7	2	7	1	0	0	7	7	0	39	35	2	2	0	25	9	16	
8	DZ Svilajnac	179	150	45	39	6	3	30	6	0	0	21	16	5	84	80	1	3	0	29	5	24	
9	DZ Čuprija	150	116	40	32	5	3	24	4	0	4	12	9	3	64	58	0	6	0	34	14	20	
10	ZZJZ "Pomoravlje"	82	67	25	14	0	3	11	0	1	10	5	0	5	37	37	0	0	0	15	10	5	
11	Apotekarska ustanova Paraćin	17	14	7	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	7	0	0	7	0	3	3	0	
12	Gerontološki centar Jagodina	22	22	2	2	2	0	0	0	0	0	3	0	3	17	17	0	0	0	0	0	0	

1.1. Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Tabela br. 2 Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji Pomoravskog okruga prema stručnoj spremi u 2023. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																Z D R A V S T V E N I R A D N I C I										NEMEDICINSKI RADNICI									
			VISOKA STRUČNA SPREMA																SSS										NİŽA STRUČNA SPREMA									
			SVEGA - zdravstveni		lekar										VŠS						med. sestre za zdravstvenu negu				ostali	administrativni												
			SVEGA - visoka sprema	SVEGA - lekara	opštem medicinske	na specijalizaciji	specijalisti	stomatolozi	farmaceuti	sanitarni inženjeri	hemičari	ostalo	Svega	Med. sestre - tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babice	ostali	Svega	med. sestre - tehničari	med. sestre za zdravstvenu negu izaslanice	zubari	babice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med. sestre za zdravstvenu negu	babice	ostali	UKUPNO	visoka	viša	srednja	niža
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37		
UKUPNO		1197	933	320	261	75	33	153	43	2		1	140	102	2		8	10	18	473	350	23	8	17	47	1	27					264	27	16	36	1	184	
1	DZ Despotovac	202	152	46	39	11	10	18	4			1	2	19	12			2	1	4	87	65			2	11	1	8					50	4	4	6		36
2	DZ Jagodina	378	290	107	81	33	9	39	19	2			5	63	53	1		3	6	120	96	6	5	8	5							88	10	3	12		63	
3	DZ Paraćin	200	162	65	54	13	6	35	9				2	18	18					79	45	16		2	8		8					38	3	4	6		25	
4	DZ Rekovac	88	63	17	16	7	2	7	1					7	5					39	31	1	2		3		2					25	3	2	3	1	16	
5	DZ Svilajnac	179	150	45	39	6	3	30	6					21	9			4	3	5	84	69		1	4	7	3					29	3		2		24	
6	DZ Čuprija	150	116	40	32	5	3	24	4				4	12	5	1			3	3	64	44			1	13		6				34	4	3	7		20	

U šest domova zdravlja Pomoravskog okruga ima 1197 zaposlenih radnika od kojih je 933 zdravstvenih radnika ili 77,9%, lekara je 261 od čega 153 specijalista ili 58,6%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 613, a to je 2,3 po lekaru.

6.2. Zaposleni u bolnicama

Tabela br. 3 Zaposleni u bolnicama u Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2023. godini

Zdravstvena ustanova	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																															NEMEDICINSKI RADNICI							
	Ukupno	SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA																	VŠS							SSS				NIZA STRUČNA SPREMA				administrativni				
			Svega visoka sprema					stomatolozi	farmaceuti	sanitarni inženjeri	hemičari	ostalo	SVEGA	Med.sestre opšteg smer-a-tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babice	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	zubari	babice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	babice	ostali	SVEGA	visoka	viša	srednja	niža	tehnički
			Svega lekara	opštem medicine	na specijalizaciji	specijalisti	ostali																																
1	3	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
UKUPNO	1941	1581	391	363	15	77	271	2	11	0	2	13	285	155	0	0	2	59	10	59	900	738	4	0	20	0	113	1	24	5	0	0	5	360	27	7	37	0	289
OB Jagodina	706	581	147	134	7	37	90	0	6	0	1	6	121	62	0	0	1	28	5	25	312	234	0	0	9	0	55	14	1	0	0	1	125	15	0	12	0	98	
OB Paraćin	378	314	81	77	1	14	62	0	1	0	0	3	50	21	0	0	1	12	3	13	183	151	0	0	5	0	24	3	0	0	0	0	64	5	2	5	0	52	
OB Čuprija	857	686	163	152	7	26	119	2	4	0	1	4	114	72	0	0	0	19	2	21	405	353	4	0	6	0	34	1	7	4	0	0	4	171	7	5	20	0	139

U tri bolnice Pomoravskog okruga ima 1.941 zaposlenih od kojih je 1581 zdravstveni radnik ili 81,4%, lekara je 363 od čega 271 specijalista ili 74,6%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 1185, a to je 3,3 po lekaru.

1. Korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite

Primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga pružaju šest domova zdravlja u Čupriji, Jagodini, Paraćinu, Svilajncu, Despotovcu i Rekovcu.

Ukupan broj zaposlenih u ovim ustanovama u 2023. godini bio je 1197 od čega je 261 lekar (153 specijalista ili 58,6%), 140 tehničara sa višom i 473 tehničara sa srednjom stručnom spremom. Nemedicinskih radnika je ukupno 264 ili 21,8% od ukupnog broja zaposlenih što je nešto iznad propisanih normativa prema Pravilniku (do 15%).

Broj korisnika primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Pomoravskog okruga prema podacima Republičkog zavoda za statistiku za 2023. godinu je 182913 stanovnika što je 792 korisnika po jednom lekaru. Broj medicinskih tehničara po lekaru je 2,4.

Detaljnije će korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite biti prikazano kroz pojedine službe primarne zdravstvene zaštite i to službe opšte medicine, službe za zdravstvenu zaštitu žena, službe za zdravstvenu zaštitu dece i školske dece, službe medicine rada, stomatološke službe, laboratorijske dijagnostike i hitne pomoći.

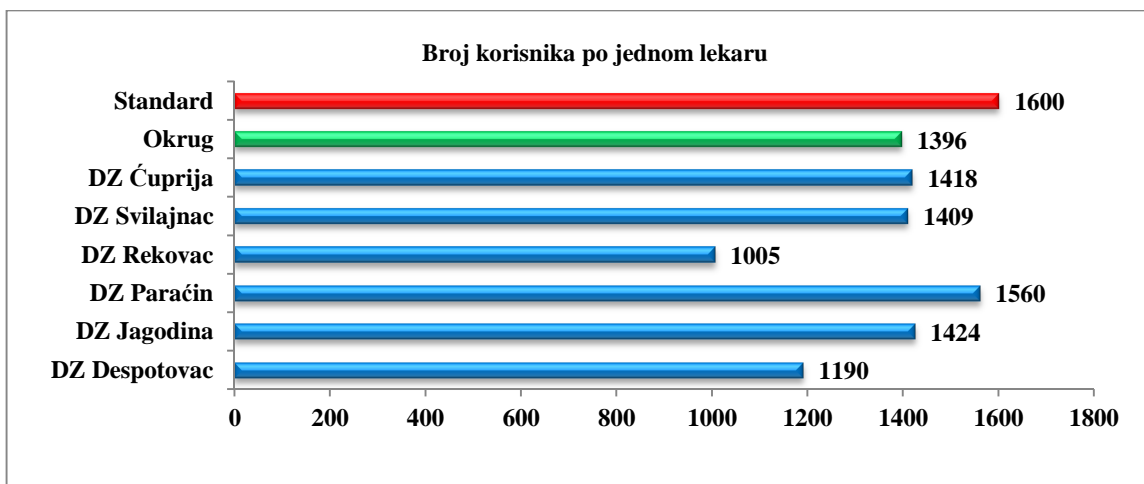
- Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva -

U službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva u šest domova zdravlja Pomoravskog okruga radilo je u 2023. god ukupno 108 lekara, od čega 56 ili 51,9% specijalista opšte medicine i 193 tehničara što je 1,8 tehničara po lekaru što je iznad predviđenog normativa (1:1). U skladu sa standardom Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (» Sl. Glasnik« br.20/23), dom zdravlja Jagodina ima manje lekara od broja predviđenog standardom, dok domovi zdravlja u Svilajncu i Despotovcu imaju višak lekara. Medicinskih tehničara ima u višku u svim domovima zdravlja. Služba opšte medicine doma zdravlja u Paraćinu ima najveći broj korisnika po jednom lekaru 1560, a najmanji broj korisnika po lekaru je u Domu zdravlja Rekovac 1005, što je znatno ispod standarda. Prosečan broj korisnika po lekaru u službama za zdravstvenu zaštitu odraslih na teritoriji celog okruga je 1396 (tabela 1.), što je ispod standarda koji propisuje Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (**1.600 odraslih stanovnika-korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 1 Kadar i korisnici u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (19 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	11	13	7	2	4	30,8	12	28	4	24	2,2	15465	1190
DZ Jagodina	38	37	17	4	16	43,2	42	61	5	56	1,6	52678	1424
DZ Paraćin	25	24	11	2	11	45,8	28	33	6	27	1,4	37446	1560
DZ Rekovac	7	7	3	0	4	57,1	7	21	2	19	3,0	7034	1005
DZ Svilajnac	10	12	1	1	10	83,3	11	25	1	24	2,1	16910	1409
DZ Čuprija	15	15	2	2	11	73,3	23	25	2	23	1,7	21263	1418
OKRUG	106	108	41	11	56	51,9	123	193	20	173	1,8	150796	1396

Graffikon br.1 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard

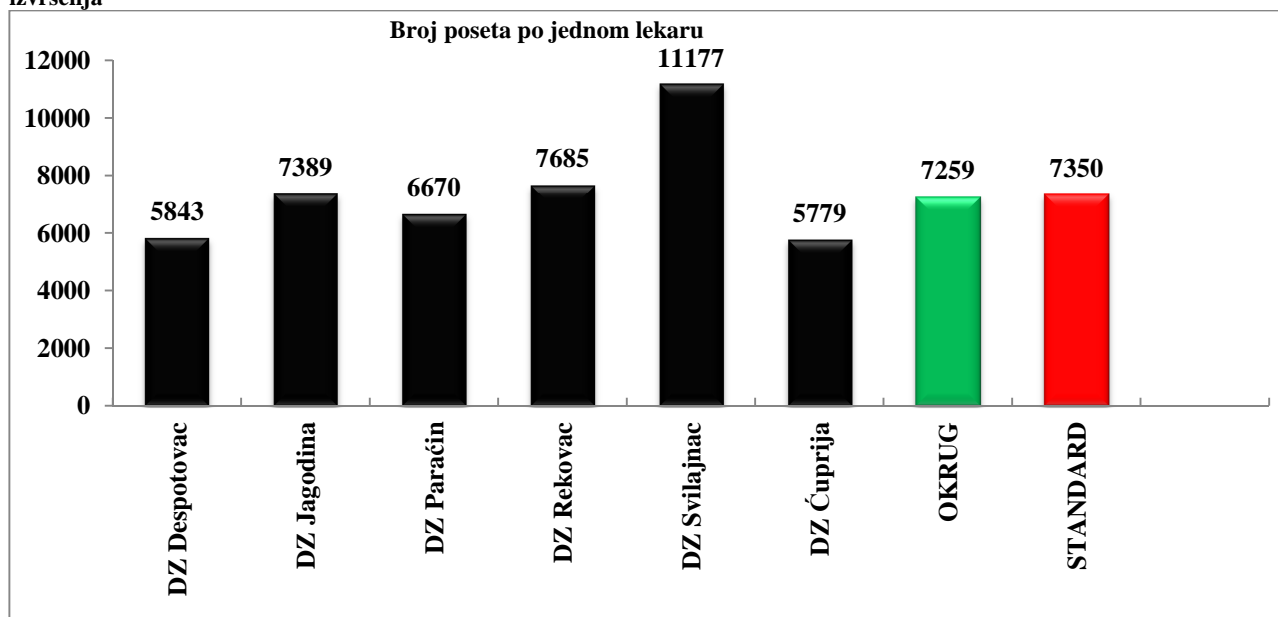

Ukupan broj poseta lekarima u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva okruga u 2023. godini je bio 758133 što je 7259 poseta po jednom lekaru (**standard 7.350 poseta**) i 5,2poseta po jednom korisniku. Najveći broj poseta po lekaru 11177 je u Domu zdravlja Svilajnac, a najmanje u DZ Čuprija 5779 po lekaru. Zdravstvenu zaštitu najviše koriste korisnici DZ Svilajnac 7,9 poseta lekaru po jednom korisniku, a najmanje korisnici domova zdravlja Čuprija 4,1 i Paraćin 4,3 (tabela 2). Broj poseta radi preventivnih pregleda je 13891 što je svega 1,8% od ukupnog broja poseta lekaru na nivou okruga .

Tabela br. 2 Posete – korišćenje službe za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva.

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (19 godina i više)
	U ordinaciji kod lekara			Kućne		Radi preventivnih pregleda	Svega poseta lekara				
	Ukupno	Od toga prve	Ostalih med. radnika	Lekara	Ostalih med. radnika						
DZ Despotovac	73032	22332	35322	2833	2844	97	75962	13	5843	4,9	15465
DZ Jagodina	266994	113855	92811	3077	26180	3313	273384	37	7389	5,2	52678
DZ Paraćin	156735	45672	62503	1058	1340	2277	160070	24	6670	4,3	37446
DZ Rekovac	53135	12580	41040	427	5904	233	53795	7	7685	7,6	7034
DZ Svilajnac	123580	31859	96529	2654	10545	7891	134125	12	11177	7,9	16910
DZ Čuprija	84657	26125	23181	1952	2603	80	86689	15	5779	4,1	21263
OKRUG	758133	252423	351386	12001	49416	13891	784025	108	7259	5,2	150796

Grafikon br. 2 Broj poseta po lekaru u 2023. godini u za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva u odnosu na standard-mere izvršenja

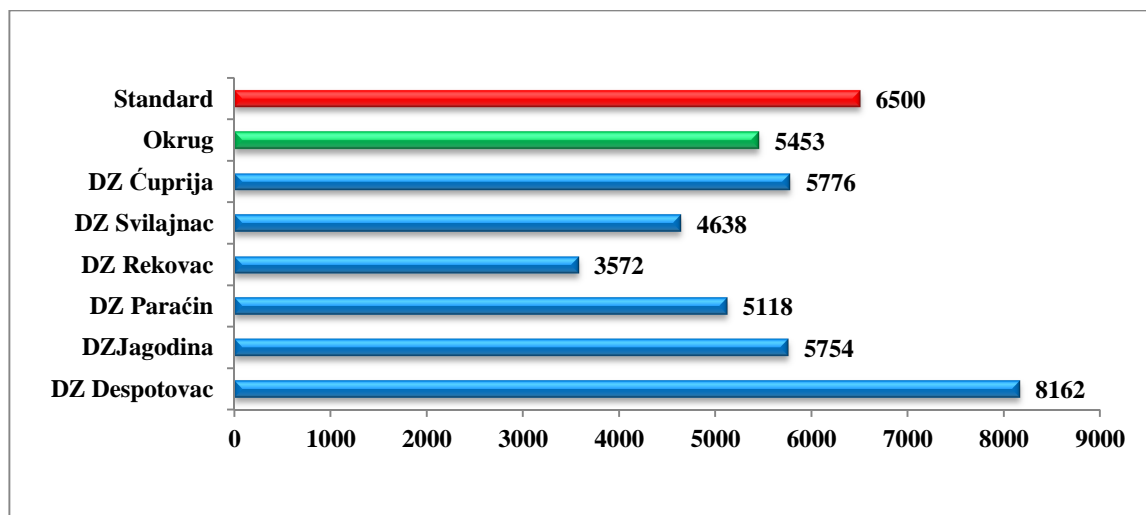
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena -

U službama za zdravstvenu zaštitu žena tokom 2023. godine radilo je 15 lekara specijalista i 3 na specijalizaciji i 25 tehničara ili 1,4 po lekaru. Broj korisnika po 1 lekaru specijalisti je 5453 pa se može reći da je obezbeđenost lekarima izuzetno dobra u svim opštinama (**standard 6.500 žena po lekaru**). Najveći broj korisnika po lekaru je u domu zdravlja Despotovac 8162 a najmanje u DZ Rekovac 3572. Posmatrajući na nivou Okruga samo je 1 lekar specijalista u višku u odnosu na normativ i to u Jagodini. Tehničara je višak u odnosu na normativ i to u DZ Jagodina, DZ Paraćin, DZ Čuprija i DZ Svilajnac. Na nivou Okruga medicinskih tehničara je 8 više od propisanih normativa.

Tabela br. 3-Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite žene

Zdravstvene ustanove	lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru spec.	Broj korisnika (žene 15 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru spec.
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2		1	1	50,0	2	1	1		1,0	8162	8162
DZ Jagodina	4	6		1	5	83,3	5	9	5	4	1,8	28770	5754
DZ Paraćin	4	4			4	100,0	4	6	3	3	1,5	20472	5118
DZ Rekovac	1	2		1	1	50,0	2	2		2	2,0	3572	3572
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	2	4	3	1	2,0	9275	4638
DZ Čuprija	2	2			2	100,0	2	3	3		1,5	11551	5776
OKRUG	15	18	0	3	15	83,3	17	25	15	10	1,7	81802	5453

Grafikon br.3 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru specijalisti) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu žena

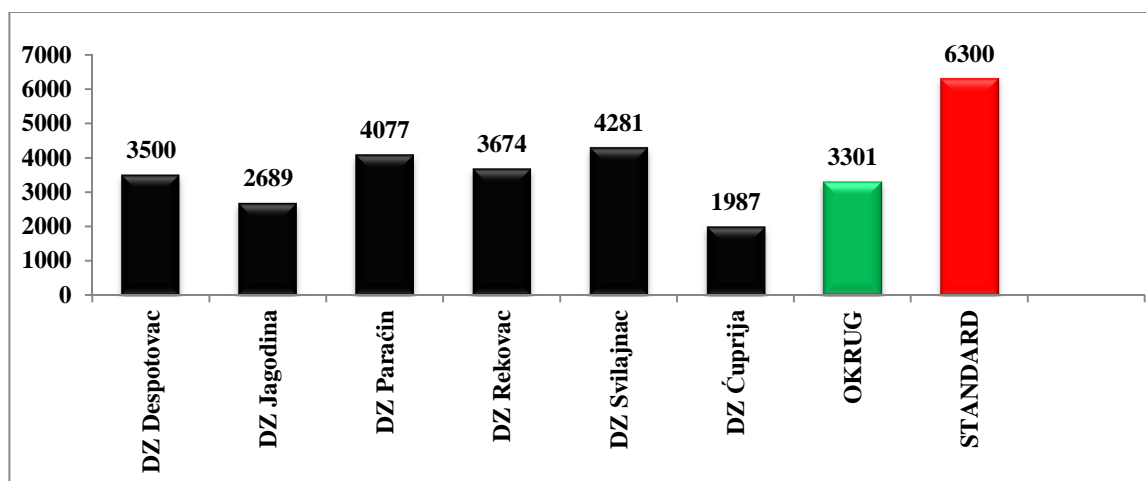

Broj poseta po lekaru specijalisti u 2023. godini se kreće od 1987 u Čupriji do 4281 u Svilajncu, prosek na nivou okruga je 3301 poseta što je znatno ispod standarda (**standard 6300 poseta**). Broj poseta po jednom korisniku se u 2023. godini kretao se od 1 u Rekovcu do 2,9 u Čupriji (tab. 4), što pokazuje da žene nedovoljno koriste ovu vrstu zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, trudnica je sve manje iz godine u godinu, a sve više se koristi privatna lekarska praksa. Broj sistematskih pregleda iznosi 4379 za ceo okrug što je 1700 sisitematskih pregleda manje nego prethodne godine, broj korisnica je 81802, iz čega proističe da je 5,3% korisnica obavilo sistematski pregled što je 2% manje nego prethodne godine.

Tabela br. 4 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu žena

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara specijalista	Broj poseta po lekaru spec.	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (žene 15 godina i više)
	Ukupno poseta kod lekara	Posete u savetovalištu	Radi sistem. preg.	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod lekara						
					Ukupno	Od toga prve	Ostalih med. radnika				
DZ Despotovac	3500	949	236	0	2315	705	1.496	1	3500	2,3	8162
DZ Jagodina	13492	4.959	374	264	7895	3420	831	5	2698	2,1	28770
DZ Paraćin	16309	3.840	2.568	0	9901	5523	15738	4	4077	1,3	20472
DZ Rekovac	3674	404	303	41	2926	870	312	1	3674	1,0	3572
DZ Svilajnac	8561	1.694	597	0	6270	1315	2861	2	4281	1,1	9275
DZ Čuprija	3973	1.162	301	0	2510	1196	838	2	1987	2,9	11551
OKRUG:	49509	13008	4379	305	31817	13029	22.076	15	3301	1,7	81802

Grafikon br. 4 Broj poseta po lekaru specijalisti u 2023. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece -

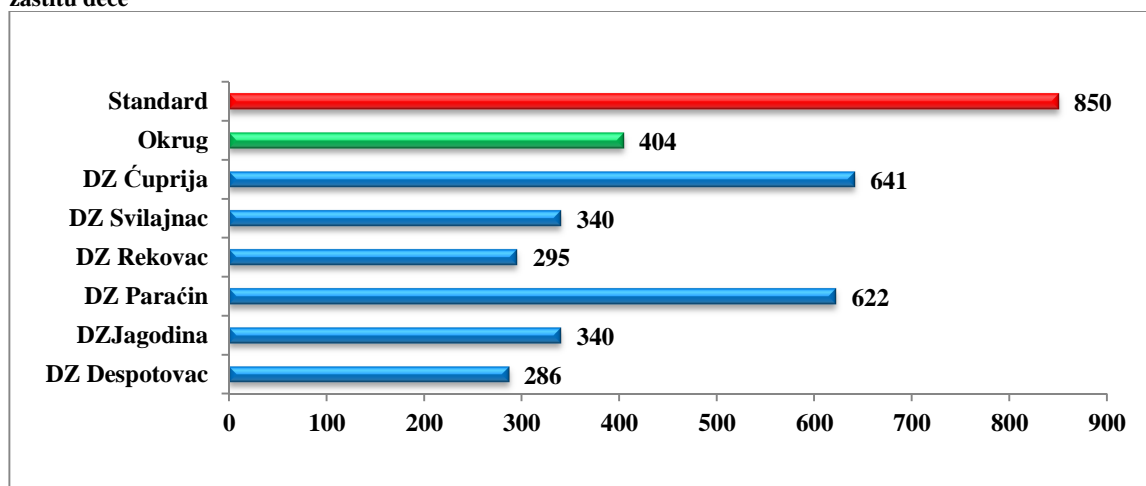
U službama za zdravstvenu zaštitu dece u 2023. godini radilo je 22 lekara, od čega je 86,4% specijalista pedijatrije i 42 tehničara ili 2 tehničara po lekaru. **U domu zdravlja Rekovac postoji 1 lekar specijalista pedijatrije koji radi i u zdravstvenoj zaštiti predškolske i školske dece.** Ukupan broj lekara je veći za 3 u odnosu na normativ za okrug, a medicinskih sestara je 16 više.

Broj korisnika po 1 lekaru je 449 na teritoriji okruga, a gledajući po opštinama broj korisnika po lekaru se kreće od 294 u Rekovcu do 645 u Čupriji (tab. 5), što pokazuje dobru obezbeđenost lekarima. (Prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, **850 dece** - korisnika po **1 lekaru**).

Tabela br. 5 Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite dece

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (deca 0-6 god.)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	3		1	2	66,7	3	4		4	1,3	859	286
DZ Jagodina	8	11	1	2	8	72,7	10	18	7	11	1,6	3745	340
DZ Paraćin	4	4			4	100,0	6	9	1	8	2,3	2488	622
DZ Rekovac	1	1			1	100,0	1	1		1	1,0	295	295
DZ Svilajnac	2	3			3	100,0	3	4	1	3	1,3	1019	340
DZ Čuprija	2	2			2	100,0	3	4	1	3	2,0	1282	641
OKRUG	19	24,0	1	3	20,0	83,3	26	40	10	30	1,7	9688	404

Grafikon br.5 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu dece

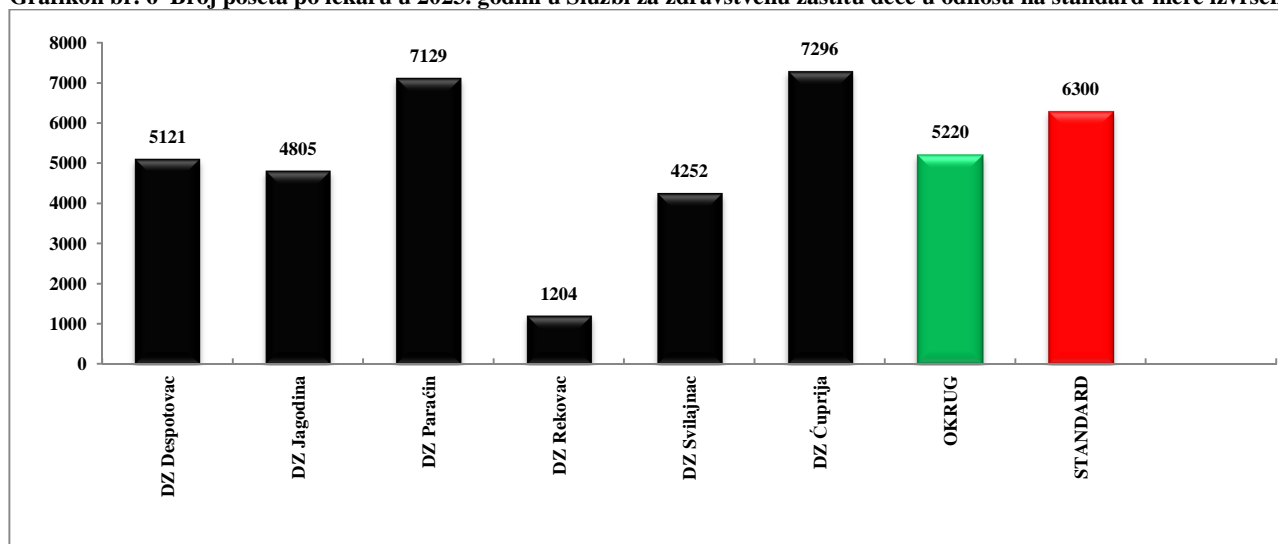

Najveći broj poseta u službi za zdravstvenu zaštitu dece po jednom lekaru u toku 2023. godine je bilo u Čupriji 7296, a najmanji broj poseta po lekaru 1204 u Rekovcu (tab. 6). Prosečan broj poseta po lekaru na teritoriji okruga je 5220 (**standard 6300 poseta**), dok je svako dete u proseku u toku godine 12,9 puta posetilo lekara. Od ukupnog broja poseta lekaru, 73,2% je bilo kurativnih poseta, a **26,8%** preventivnih.

Tabela br. 6 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu dece

Zdravstvene ustanove	Posete								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistemat.preg.	Radi kontrolnih pregleda	u savetovalištu		U ordinaciji kod lekara				
				Odojčadi	Ostale dece	Ukupno	Od toga prve	ostalih med. radnika		
DZ Despotovac	15363	1240	950	711	2449	10013	7062	528	5121	17,9
DZ Jagodina	52850	4059	2493	2419	1594	42285	31549	4573	4805	14,1
DZ Paraćin	28516	3273	1255	2205	1778	20005	14101	11234	7129	11,5
DZ Rekovac	1204	228	127	135	95	619	274	201	1204	4,1
DZ Svilajnac	12756	1306	1061	800	665	8924	5211	3126	4252	12,5
DZ Čuprija	14592	1362	1061	961	1305	9903	8047	2626	7296	11,4
OKRUG	125281	11468	6947	7231	7886	91749	66244	22288	5220	12,9

Grafikon br. 6 Broj poseta po lekaru u 2023. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu dece u odnosu na standard-mere izvršenja

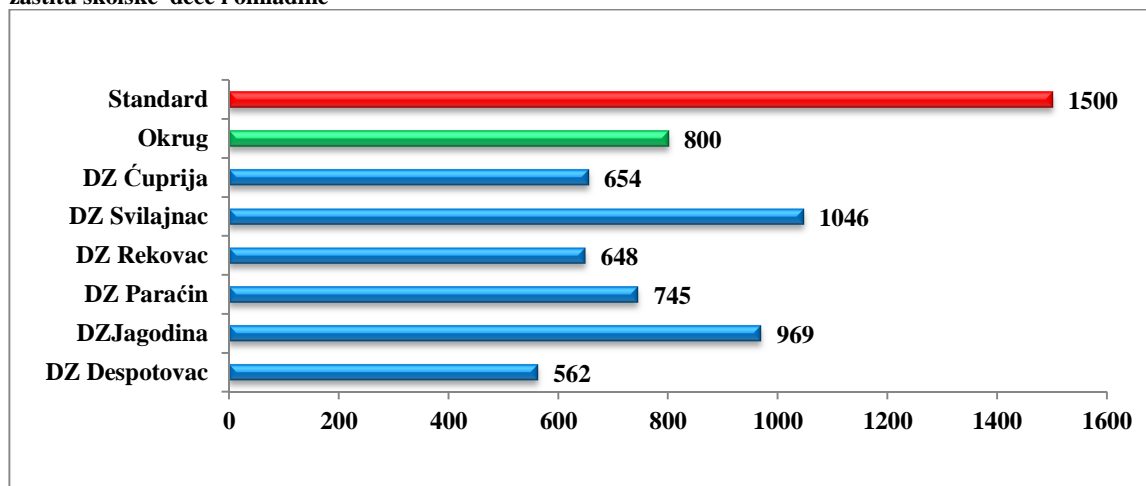
- Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine -

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2023. godini radilo je 25 lekara od čega 16 specijalista pedijatrije ili 64%. Prema važećem normativu Pravilnika o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti na teritoriji okruga lekara više od normativa ima DZ Paraćin , i Dz Ćuprija i DZ Despotovac ,dok DZ Jagodina ima 1 lekara manje od normativa. Broj korisnika po lekaru kreće se od 562 u Despotovcu do 1046 u Svilajncu, dok je prosek okruga 800 korisnika po lekaru što je ispod **standarda od 1500 korisnika** prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, tako da je obezbeđenost lekarima dobra. Broj medicinskih tehničara u ovim službama je 32, što je više u odnosu normativ, prosečno 1,3 tehničara po lekaru .

Tabela br. 7 Kadar u i korisnici u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (7-18 godina)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	3		1	2	66,7	2	4		4	1,3	1686	562
DZ Jagodina	9	8	2	2	4	50,0	9	12	4	8	1,5	7748	969
DZ Paraćin	4	7		3	4	57,1	4	7		7	1,0	5212	745
DZ Rekovac	1	1		1	0	0,0	1	1		1	1,0	648	648
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	2	4		4	2,0	2091	1046
DZ Ćuprija	3	4			4	100,0	3	4	1	3	1,0	2616	654
OKRUG	21	25	2	7	16	64,0	21	32	5	27	1,3	20001	800

Grafikon br.7 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

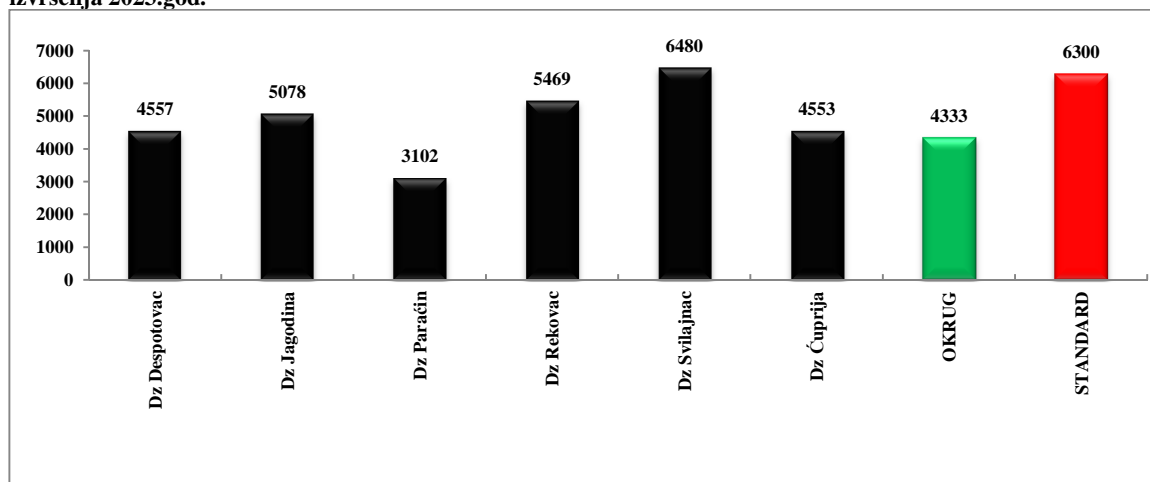

Ukupan broj svih poseta lekaru na teritoriji okruga bilo je 108322 od čega je 10,4% radi preventivnih pregleda. Broj poseta po lekaru se kretao od 3102 u Paraćinu do 6480 u Svilajncu (**standard godišnjeg broja poseta po lekaru je 6300**). Prosek za okrug je 4333 poseta po lekaru, što je ispod standarda . Svaki korisnik je u proseku posetio lekara 5,4 puta što je jedna poseta više po svakom korisniku u odnosu na prethodnu godinu. (Tab. 8)

Tabela br. 8 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Posete						Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistematskih pregleda	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod				
				lekara		Ostalih med. radnika		
				Ukupno	Od toga prve			
DZ Despotovac	13670	659	832	12179	7881	928	4557	8,1
DZ Jagodina	40623	2.720	344	37559	17982	1.673	5078	5,2
DZ Paraćin	21713	2095	120	19498	13769	5636	3102	4,2
DZ Rekovac	1145	174	53	918	377	563	5469	1,8
DZ Svilajnac	12960	1156	1068	10736	5837	6415	6480	6,2
DZ Čuprija	18211	978	1010	16223	9866	1577	4553	7,0
OKRUG	108322	7782	3427	97113	55712	16792	4333	5,4

Grafikon br. 8 Broj poseta po lekaru u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja 2023.god.

-Služba za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece –

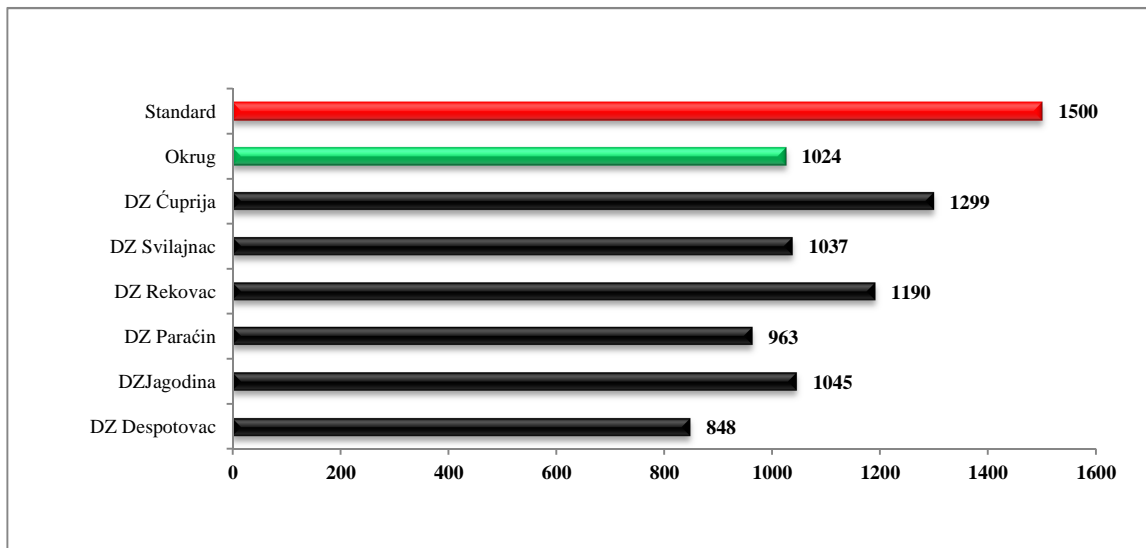
Stomatološku zdravstvenu zaštitu najmlađima pružalo je 29 zubnih lekara od čega je 16 specijalista ili 55,2%. Najveća obezbeđenost zubnim lekarima je u Domu zdravlja Despotovac ,a najmanja u DZ Svilajnac. Na nivou okruga je 1024 korisnika po lekaru (standard **1500 dece do 18 godina po lekaru**). Obezbeđenost tehničarima je 1,3 po lekaru.

Tabela br. 9 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru	
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	3	3	0	0	3	100,0	5	3	0	3	1,0	2545	848
DZ Jagodina	11	11	5	0	6	54,5	16	17	1	16	1,5	11493	1045
DZ Paraćin	6	8	6	0	2	25,0	9	9	0	9	1,1	7700	963
DZ Rekovac*	1	1	1	0	0	0,0	1	1	0	1	1,0	943	1190
DZ Svilajnac	3	3	0	0	3	100,0	5	2	1	1	0,7	3110	1037
DZ Čuprija	4	3	1	0	2	66,7	7	5	0	5	1,7	3898	1299
OKRUG	28	29,0	13	0	16	55,2	43	37	2	35	1,3	29689	1024

*jedan stomatolog radi i u službi za decu i odrasle

Grafikon br. 9 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba predškolske i školske dece i omladine

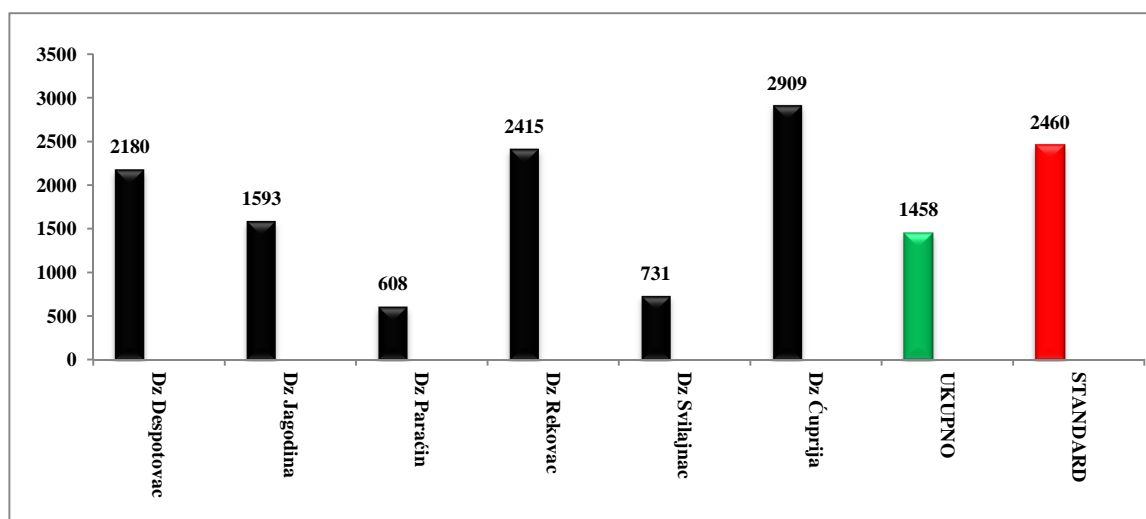

Ukupan broj poseta kod lekara je 42271 ili 1458 po lekaru, manje od **standarda od 2.460 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 608 ,a najviše Čuprija 2909. Prosečan broj poseta po korisniku se kreće od 0,6 u Paraćinu do 2,6 u Rekovcu i Despotovcu. Prosek na nivou Okruga su 1,4 posete po jednom korisniku.

Tabela br. 10 Posete, izvršeni radovi i korišćenje Službe za stomatološku zdravstvenu zaštitu dece i školske dece i omladine

Opština	Posete			Izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI						
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	Plombirani zubi		Hirurške intervencije		Ortodoncija				Lečenje mekih tkiva usne šupljine	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po korisniku
				Bez lečenja	Sa Lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije	Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati			
Despotovac	6539	1077	1681	270	0	422	87	271	1263	119		27	2180	2,6
Jagodina	17528	8994	8830	1601	435	2067	459	971	3487	517	6	249	1593	1,5
Paraćin	4867	3454	1413	518	422	607	0	792	1676	197		638	608	0,6
Rekovac	2415	623	154	181	49	71	0					797	2415	2,6
Svilajnac	2194	1234	329	369	546	119	0		968	164		1641	731	0,7
Čuprija	8728	866	2851	906	19	578	0					587	2909	2,2
OKRUG	42271	16248	15258	3845	1471	3864	546	2034	7394	997	6	3608	1458	1,4

Grafikon br. 10 Broj poseta po lekaru u Službi za stomatološku zdravstvenu zaštitu predškolske i školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja

-Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odraslog stanovništva –

Odraslom stanovništvu stomatološku zdravstvenu zaštitu pružalo je 17 zubnih lekara od kojih je 7 specijalista ili 41,2%. Broj tehničara po lekaru je 1,1, a broj korisnika po lekaru 8870 za okrug što je dobra obezbeđenost lekarskim kadrom (**standard 1 lekar na 10000 odraslih za opštu stomatologiju**). Najveća obezbeđenost je u Svilajncu sa 4228 korisnika po lekaru a najmanja u Čupriji sa 21263 korisnika po lekaru. U broj lekara su uračunati i specijalisti svih grana stomatologije za koje standard nije isti kao za opštu stomatologiju. Ako uporedimo stanje kadrova sa normativom, lekara ima u višku u odnosu na normativ ,dok tehničari su u skladu sa normativom tehničara i zubnih asistenata.

Tabela br. 11 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	1	1	1				1	0			0,0	15465	15465
DZ Jagodina	6	8	3		5	62,5	11	14	6	8	1,8	52678	6585
DZ Paraćin	2	2	2			0,0	2	2		2	1,0	37446	18723
DZ Rekovac*	1	1	1			0,0	1	0			0,0	7034	7034
DZ Svilajnac	1	3			3	100,0	1	2	0	2	0,7	16910	5637
DZ Čuprija	1	1			1	100,0	1	1	1		1,0	21263	21263
OKRUG	12	16	7	0	9	56,3	17	19	7	12	1,2	150796	9425*

1 stomatolog radi i u službi za decu i odrasle

Grafikon br.11 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odrasli

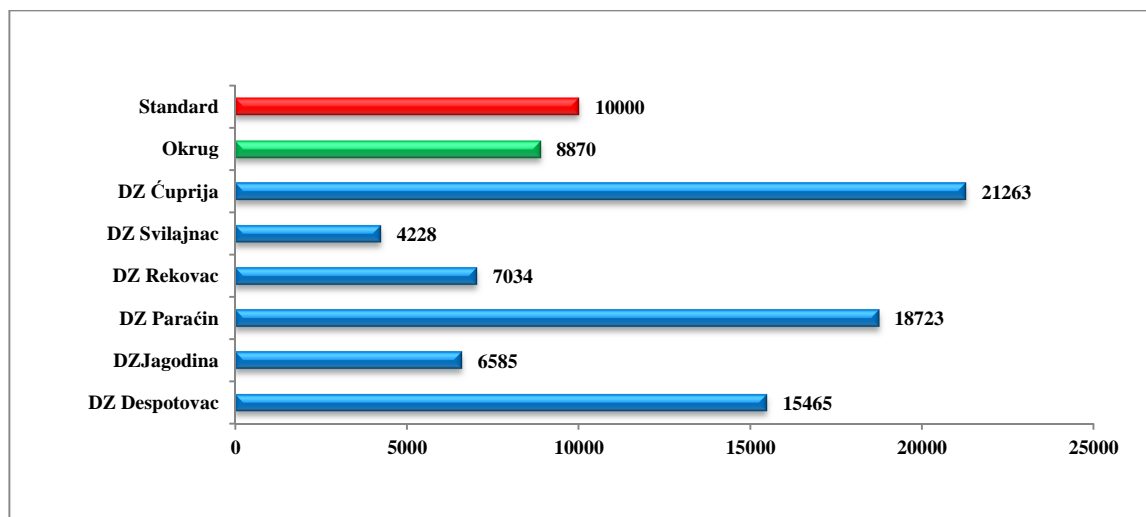
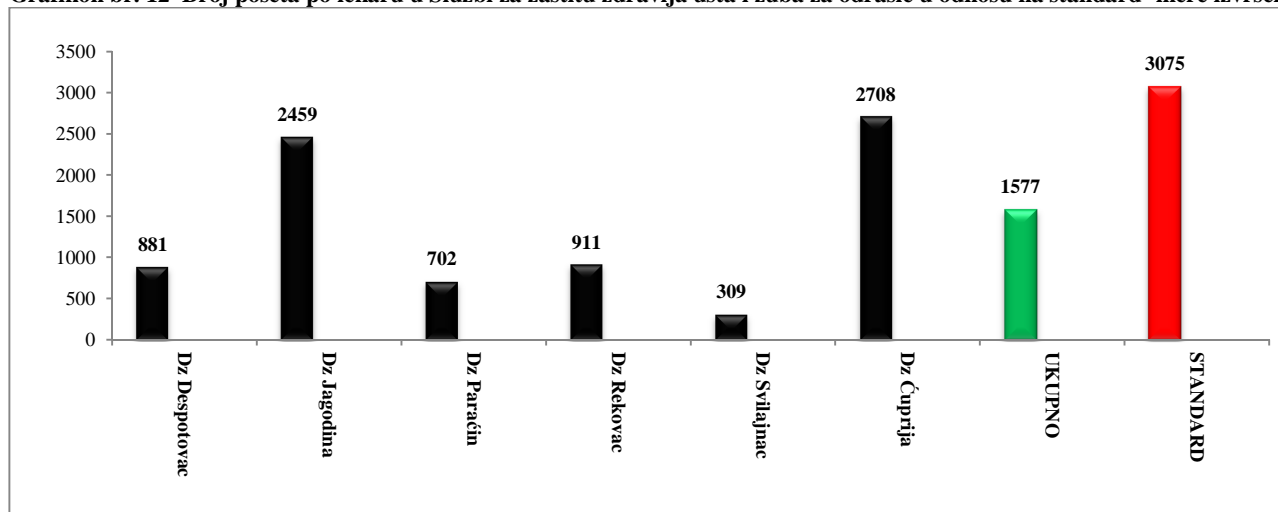

Tabela br. 12 Posete i korišćenje Službe za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Opština	posete			izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	plombirani zubi		hirurške intervencije		protetski radovi		ortodoncija			Lečenje mekih tkiva usne šupljine					
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije	pokretne proteze	fiksne proteze	Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije	Pokretni aparati		Fiksni aparati				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
DESPOTOVAC	881	324		123		59	129	28	9						74	881	0,06	
JAGODINA	19668	12730	230	1540	298	6135	997	333	170				1	3	145	2.459	0,37	
PARAĆIN	1404	281	123	493	44	440									1123	702	0,04	
REKOVAC	911	177		174	73	164									62	911	0,13	
SVILAJNAC	1236	325		165	808										451	309	0,07	
ČUPRIJA	2708	796	33	220	25	485		104	40						258	2.708	0,13	
OKRUG	26.808	14633	386	2715	1248	7283	1126	465	219	0	0	0	0	1	3	2113	1577	0,18

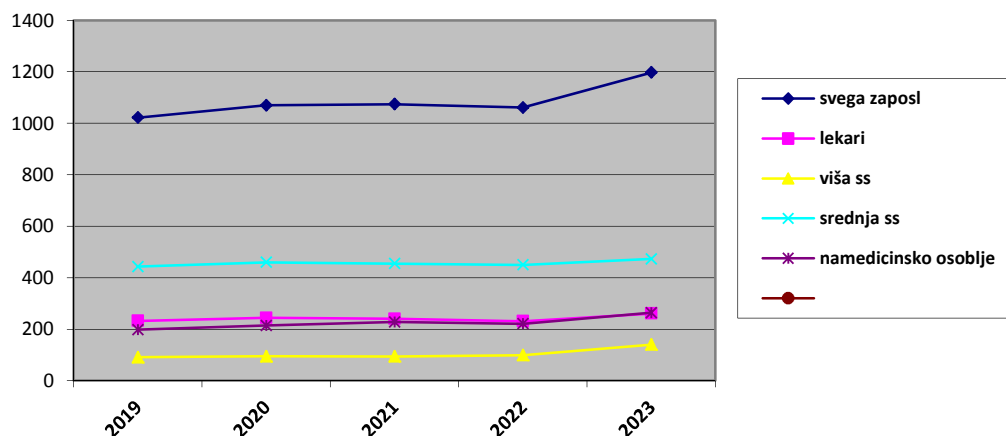
Grafikon br. 12 Broj poseta po lekaru u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle u odnosu na standard- mere izvršenja

Ukupan broj poseta kod lekara je 26808 ili 1577 po lekaru, što je manje od **standarda od 3.075 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Svilajnac 309, a najviše Čuprija 2708. Prosek na nivou Okruga su 0,2 posete po jednom korisniku.

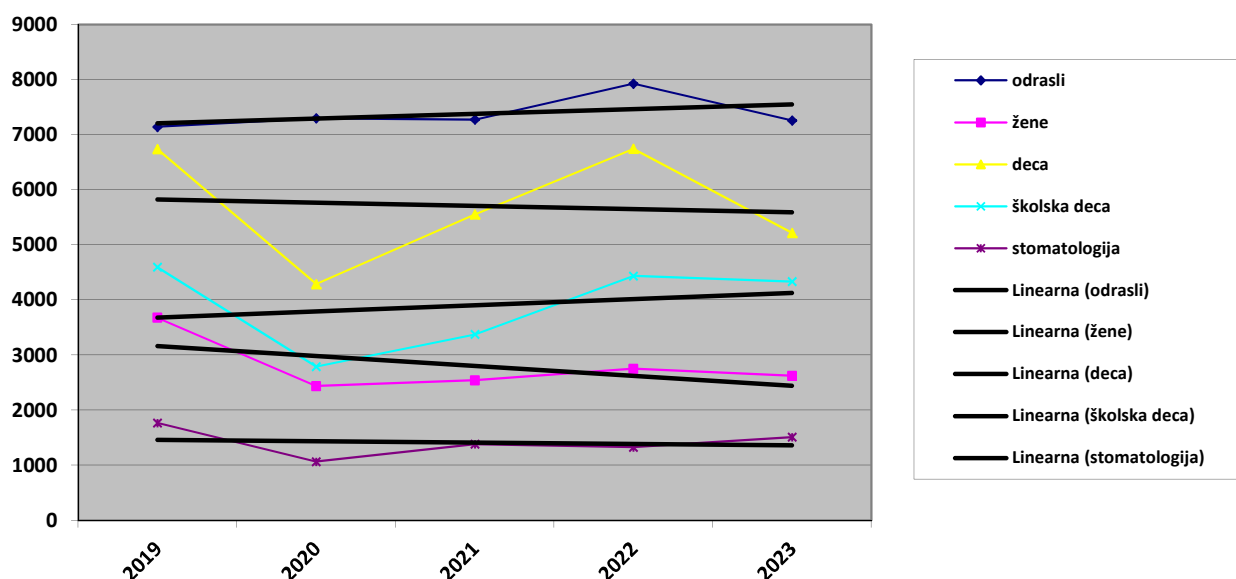
Broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite pokazuje blagi trend rasta od 2019. do 2022.god., da bi potom u 2023. godini imao značajniji porast. Slična situacija je i u broju zaposlenih lekara i višeg medicinskog kadra, dok broj srednje medicinskog kadra ima neku konstantnu vrednost sa blagim odstupanjima od proseka.

Grafikon br. 13 Kretanje broja zaposlenih u PZZ u periodu od 2019. do 2023. godine

Broj poseta po lekaru pokazuje trend opadanja u poslednjih 5 godina u zdravstvenoj zaštiti dece, žena i stomatologiji a u zdravstvenoj zaštiti odraslih i školske dece se beleži trend blagog rasta broja poseta iz godine u godinu.

Grafikon br. 14 Broj poseta po lekaru u sluzbama PZZ u periodu od 2019. do 2023. godine

Laboratorijska dijagnostika -

Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike prema navedenim podacima na nivou okruga raspolažu sa 7 zaposlenih sa visokom stručnom spremom i 42 laboratorijskih tehničara. U poređenju sa normativom, visoko stručni kadar nedostaje u Rekovcu i Čupriji ,dok su u višku svim domovima zdravlja. Laboranti su u višku u svim domovima zdravlja u odnosu na normative. **Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike u Jagodini je od 1. maja 2013 godine je preseljena u bolnicu .**

Tabela br. 15 Kadar u službi laboratorijske dijagnostike

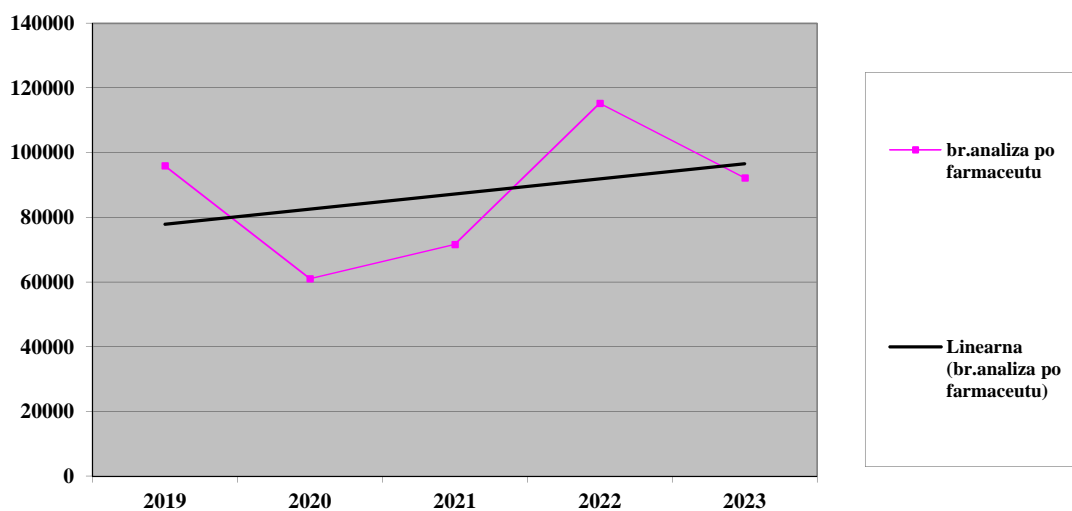
Zdravstvena ustanova	Visoka stručna sprema									Medicinski tehničari				
	Normativ	Ukupno	lekari			diplomirani farmaceuti	biolozi	specijalisti biohemičari	hemičari	ostali	Normativ	Ukupno	sa višom	sa srednjom spremom
			svega	od toga	specijalisti									
UKUPNO:	6	7	6	6	0	0	0	1	0	33	42	0	42	
DZ Despotovac	1	2	1	1				1		6	9		9	
DZ Paraćin	1	2	2	2						6	8		8	
DZ Rekovac	1									3	4		4	
DZ Svilajnac	1	2	2	2						6	8		8	
DZ Čuprija	2	1	1	1						12	13		13	

Broj pacijenata u laboratorijama domova zdravlja je bio 45086 . Ukupan broj izvršenih analiza je 645278. Broj analiza po lekaru odnosno farmaceutu je 92183 što je manje od normativa (**1 lekar/farmaceut na 120000 analiza**). Dom zdravlja Rekovac nema u laboratoriji visoko stručni kadar.

Tabela br. 16 Izvršene analize u biohemijskim laboratorijama domova zdravlja u 2023. godini

Zdravstvena ustanova	Broj pacijenata	Hematološke analize	Biohemijske analize	Pregled urina	Pregled fecesa	Covid usluge	Ukupno analiza	Broj analiza po lekaru/farmaceutu
DZ Despotovac	8024	28459	104931	43347	707	10007	187451	93726
DZ Svilajnac	8124	24442	119288	16269	972	10926	171897	85949
DZ Rekovac	4795	10365	38838	4063	483	7834	61583	
DZ Čuprija	15666	23053	99064	49686	473	7329	179605	89803
DZ Paraćin	8477	15125	4989	14348	964	9316	44742	44742
UKUPNO	45086	101444	367110	127713	3599	45412	645278	92183

Grafikon br. 17 Broj analiza po farmaceutu u laboratorijama PZZ od 2019. do 2023. godine

-Redgen dijagnostika-

Službu rendgen dijagnostike u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju domovi zdravlja Svilajnac, Despotovac i Rekovac. U Čupriji, Paraćinu i Jagodini rendgen dijagnostika je pri bolnici tako da ovde neće biti prikazane. Služba rendgen dijagnostike u Rekovcu radi samo na nivou tehničara, odnosno nema lekara specijalistu.

Tabela br. 17 Kadar u službi rendgen dijagnostike

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	1	2		1	1	50,00	1	4	3	1	18405	9203
REKOVAC	1					0,00	1	2	2	0	8161	0
SVILAJNAC	1	1			1	100,00	1	4	4		20233	20233
OKRUG	2	3	0	1	2	66,67	3	10	9	1	46799	15600

U službi rendgen dijagnostike na teritoriji okruga radi ukupno 2 lekara specijalista što je u skladu sa normativom, a medicinskih tehničara na nivou okruga je 10 što je 7 više od normativa .

Tabela br. 18 Posete u službi rendgen dijagnostike

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod lekara			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	ukupno	od toga prve	ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
						5	6	7
UKUPNO	10900	7698	12629			10900	3633	0,56
DESPOTOVAC	5437	3486	5437			5437	2719	0,63
REKOVAC			1729					
SVILAJNAC	5463	4212	5463			5463	5463	0,11

Broj poseta po lekaru u rendgen dijagnostici je 3633 što je znatno ispod normativa- **mera izvršenja 6000 poseta po lekaru**

-Polivalentna patronaža-

Patronažna služba je kadrovski nedovoljno obezbeđena gledajući ukupan broj zaposlenih i potreban broj izvršilaca po normativima kadrova. Patronažne sestre nedostaju prema normativu u DZ Jagodina, Paraćin i Čuprija. Više od normativa zaposleno je u Despotovcu i Rekovcu koji imaju i najrazuđeniju teritoriju samim tim i veće potrebe za patronažnim sestrama.. Broj korisnika po patronažnoj sestri je 5543 što je nešto više od **standarda (5000 korisnika po sestri)**, a po domovima zdravlja se kreće od 2720 u Rekovcu do 11437 u Paraćinu gde je i najveći nedostatak patronažnih sestara.

Tabela br. 19 Kadar u službi patronaže

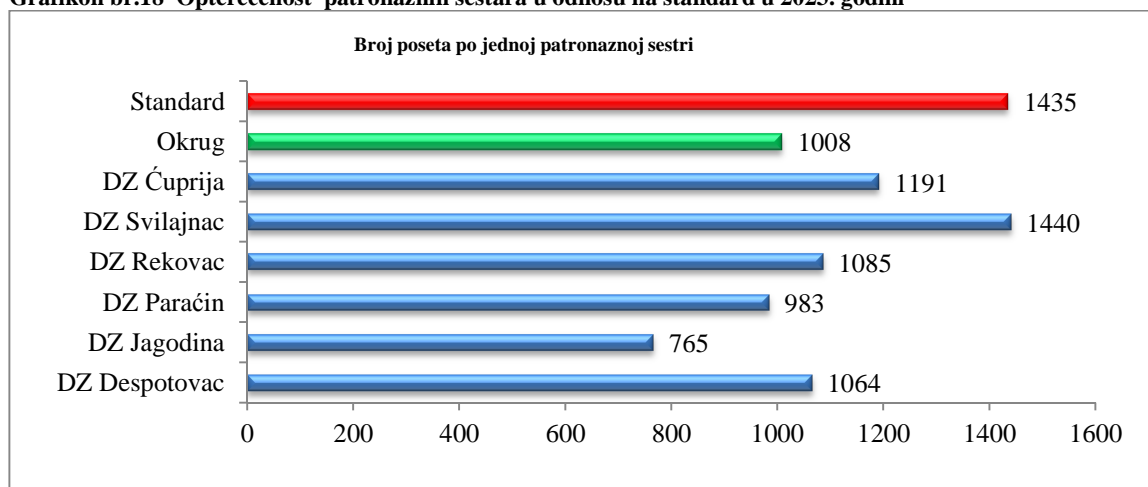
Opština	Normativ	Patronažne sestre			Broj korisnika	broj korisnika po patronažnoj sestri
		UKUPNO	od toga sa			
			višom spremom	srednjom spremom		
		1	2	3	4	5
UKUPNO	40	33	22	11	182913	5543
Despotovac	4	6	2	4	18405	3068
Jagodina	14	12	10	2	64893	5408
Paraćin	10	4	4		45746	11437
Rekovac	2	3	0	3	8161	2720
Svilajnac	4	4	3	1	20233	5058
Čuprija	6	4	3	1	25475	6369

Ukupan broj poseta po patronažnoj sestri se kreće od 765 u domu zdravlja Jagodina do 1440 u domu zdravlja Svilajnac. **Standard poseta iznosi 1435 po sestri**, a prosek okruga je 1008 poseta po sestri.

Tabela br. 20 Posete u službi patronaže

Opština	Ženama, trudnicama i porodiljama	Novorođenčad i odojčad	Ostaloj deci	Posete obolelim licima	Posete zbog socijalnih i higijenskih prilika	Ukupno	Ukupno poseta po patronažnoj sestri
	1	2	3	4	5		
Despotovac	1178	337	904	3964		6383	1064
Jagodina	4112	455	905	3027	677	9176	765
Paraćin	2015	708	765	445		3933	983
Rekovac	271	40	132	2786	27	3256	1085
Svilajnac	697	290	202	4571		5760	1440
Čuprija	890	314	372	3186		4762	1191
Okrug	9163	2144	3280	17979	704	33270	1008

Grafikon br.18 Opterećenost patronažnih sestara u odnosu na standard u 2023. godini

Grafikon br. 19 Broj poseta po patronažnoj sestri na teritoriji okruga od 2019. do 2023. godine

Prema prikazanim podacima može se videti u poslednjih 5 godina trend opadanja broja poseta. Najveći pad zabeležen je u periodu od 2019. (kada je proseka bio najveći) do 2021. da bi u 2022. porastao za oko 200 poseta po patronažnoj sestri i na tom nivou ostao i u 2023. godini.

2. ANALIZA KORIŠĆENJA I RADA BOLNIČKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE u 2023.

Prema Planu mreže zdravstvenih ustanova, bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga u 2023. godini pružale su tri bolnice i to:

- Opšta bolnica u Čupriji sa **469** postelja;
- Opšta bolnica u Jagodini sa **270** postelja;
- Opšta bolnica u Paraćinu sa **171** postelja;

I dva stracionara internističkog tipa:

- Stacionar pri Domu zdravlja Despotovac sa **10** postelja;
- Stacionar pri Domu zdravlja Svilajnac sa **10** postelja;

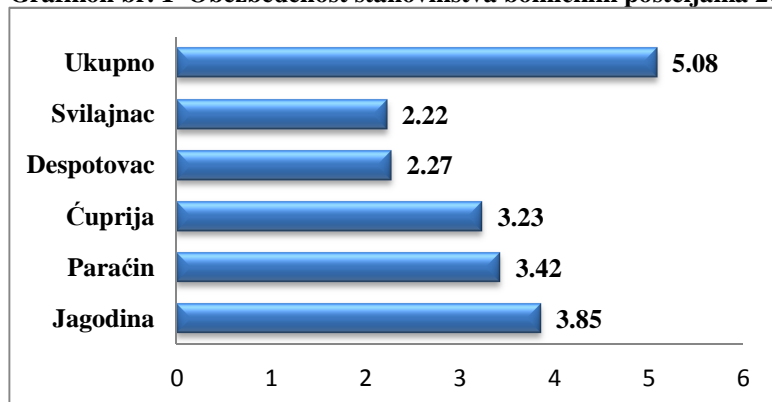
Obezbeđenost bolničkim posteljama

U 2023. godini stanovništvu Okruga bilo je na raspolaganju **930** bolničkih postelja (469 Čuprija, 270 Jagodina, 171 Paraćin, 10 Despotovac, 10 Svilajnac) odnosno obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama iznosila je 4,78 postelja na 1000 stanovnika. Kod Čuprije je obezbeđenost prikazana u odnosu na broj stanovnika celog okruga jer se u OB Čuprija, kao najvećoj bolnici, leče i stanovnici ostalih opština (okružna bolnica), dok bolnici u Jagodini gravitira deo stanovništva opština Rekovac i Svilajnac.

Tabela br. 1 Obezbeđenost stanovništva okruga bolničkim posteljama u 2023. godini

Red . broj	Bolnice	Gravitirajuća populacija	Br. postelja	Br. poste. na 1000 st.
1.	Jagodina	70000	270	3,85
2.	Paraćin	50000	171	3,42
3.	Čuprija	145000	469	3,23
4	Despotovac	4400	10	2,27
5	Svilajnac	4500	10	2,22
6	Okrug	182913	930	5,08

Grafikon br. 1 Obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama 2023. god

Struktura bolničkih postelja

Struktura bolničkih postelja po nameni je izuzetno važan pokazatelj zadovoljenja potreba stanovništva za bolničkim lečenjem.

Tabela br. 2 Struktura bolničkih postelja na teritoriji okruga u 2023. god

Odeljenja	Broj postelja						
	Ćuprija	Jagodina	Paraćin	Despotovac	Svilajnac	Ukupno	%
Interno	83	72	40	10	10	215	23.12
Opšta hirurgija	75	53	40			168	18.06
Ortopedija	27	15	20			62	6.67
Ginekologija i akušerstvo	26	44	26			96	10.32
Pedijatrija	23	27	20			70	7.53
Pulmologija	25	23	25			73	7.85
Neurologija	35	20				55	5.91
Psihijatrija	40	16				56	6.02
Infektivno	17					17	1.83
Dermatovenorologija	10					10	1.08
Intenzivna nega	8					8	0.86
Urologija	30					30	3.23
ORL + MFH	20					20	2.15
Oftalmologija	10					10	1.08
Produžena nega	38					38	4.09
Nuklearna med.	2					2	0.22
UKUPNO	469	270	171	10	10	930	100.00

- hirurgija: opšta, dečja, vaskularna, neurohirurgija, i plastična.

Najveći procenat učešća u odnosu na ukupan posteljni fond imaju internističke postelje **23,12%**, zatim hiruške **18,06%**, ginekološko-akušerske **10,32%**, pulmologija **7,85%** itd.

Tabela br.3. Zaposleni u bolnicama Pomoravskog okruga

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	ZDRAVSTVENI RADNICI I SARADNICI									NEMEDICINSKI RADNICI					
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA						VŠS	SSS	NIZA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga			
				Svega	Lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo	SVEGA					Svega	SVEGA	administrativni	tehnički
0	1	2	3	4	5	9	10	11	12	15	19	20	21	22			
UKUPNO		1941	1581	391	363	2	11	15	285	900	5	360	71	289			
1	Bolnica Paraćin	378	314	81	77		1	3	50	183		64	12	52			
2	Bolnica Ćuprija	857	686	163	152	2	4	5	114	405	4	171	32	139			
3	Bolnica Jagodina	706	581	147	134		6	7	121	312	1	125	27	98			

U 3 bolnice Pomoravskog okruga bilo je u 2023. godini zaposleno **1.941** radnik od kojih **1.581** zdravstveni radnik i saradnik ili **81,4%**. Od njih je **24,7%** sa visokom školskom spremom.

Tabela br.4 Struktura medicinskog kadra koji sprovodi stacionarnu zdravstvenu zaštitu (sa stacionarna domova zdravlja Svilajnac i Despotovac)

Red br.	Bolnica	Uk.br. Lekara	Specijalista		na spec.		opšte prakse		br tehn.	br. tehn. po 1 lek. spec..
			br	%	br	%	br	%		
1.	Ćuprija	152	119	78.29	26	17.11	7	4.61	519	4.36
2.	Jagodina	134	90	67.16	37	27.61	7	5.22	433	4.81
3.	Paraćin	77	62	80.52	14	18.18	1	1.30	233	3.76
4.	Despotovac	1		0.00		0.00	1	100.00	14	#DIV/0!
5	Svilajnac	1	1	100.00		0.00		0.00	11	11.00
UKUPNO		365	272	74.52	77	21.10	16	4.38	1210	4.45

Iz napred navedenih podataka može se videti da je stanovništvu Pomoravskog okruga u 2023. godini bilo na raspolaganju **930** bolesničkih postelja, koje je opsluživao **365** lekara (**272** specijalista ili **74,5%**, **77** na specijalizaciji ili **21,1%** i **16** doktora medicine ili **4,4%** i **1210** tehničara ili **4,45** na jednog lekara specijalistu.

Posmatrano pojedinačno po bolnicama, najveći procenat lekara specijalista u odnosu na ukupan broj lekara ima bolnica u Paraćinu 80,5%, a najmanji u Jagodini 67,2% (ako izuzmemo stacionar u Despotovcu i Svilajncu). Što se tiče odnosa tehničara i lekara specijalista u odnosu na normative za bolničko lečenje, najpovoljniji odnos imaju stacionar u domu zdravlja Despotovac 14 tehničara i Svilajnac 11 za koji su i normativi dugačiji (7 tehničara) , dok je u bolnicama odnos od 3,76 tehničara po lekaru u Paraćinu do 4,81 u Jagodini, a prosek okruga je 4,45.

U narednoj tabeli prikazana je struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u pojedinim zdravstvenim ustanovama u 2023. godini.

Tabela br.5 Struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u 2023. god

Red.b r	Bolnica	Ukupan broj postelja	Ukupan br. lekara	Br. postelja po 1 lek.	Br.lek. spec.	Br.post. po lek. spec.	Br. med. tehn.	Br.post. po 1 tehn.
1.	Ćuprija	469	152	3.09	119	3.94	519	0.90
2.	Jagodina	270	134	2.01	90	3.00	433	0.62
3.	Paraćin	171	77	2.22	62	2.76	233	0.73
4.	Despotovac	10	1	10.00	0	0.00	14	0.71
5.	Svilajnac	10	1	10.00	1	10.00	11	0.91
Ukupno		930	365	2.55	272	3.42	1210	0.77

Iz navedene tabele se može videti da je prosečan broj postelja po jednom lekaru specijalisti **3,42** i **0,77** postelja po jednom medicinskom tehničaru.

Broj postelja po **1** tehničaru je **najveći u Ćupriji 0,9**, a **najmanji u Jagodini 0,62**. Isti odnos je i po lekaru specijalisti, najviše postelja ima Ćuprija 3,94 a najmanje Paraćin 2,76.

Pokazatelji obima rada, odnosno korišćenje bolničkih kapaciteta

Bolnice Pomoravskog okruga, uključujući i stacionare domova zdravlja Despotovac i Svilajnac su u 2023. godini lečile **23945** bolesnika i ostvarile **133079** bolesničkih dana. Prosečna zauzetost postelja bila je **39,2%**, a prosečna dužina lečenja **5,6** dana.

Tabela br.6 Obim rada bolnica u 2023. godini

Red. Br..	Bolnica	Broj postelja	Broj ispisanih bolesnika	B.O.dani	% zauzetosti postelja	Prosečna duž. Lečenja
1	Cuprija	469	10707	69273	40.47	6.47
2	Jagodina	270	7206	31352	31.81	4.35
3	Paraćin	171	5608	28124	45.06	5.01
4	Despotovac	10	282	2723	74.60	9.66
5	Svilajnac	10	142	1607	44.03	11.32
UKUPNO		930	23945	133079	39.20	5.56

Najveću zauzetost odnosno iskorišćenost bolničkih postelja imala je opšta bolnica Paraćin 45%, a najmanju Jagodina 31,8% ..Našim zakonskim regulativama je utvrđena optimalna iskorišćenost posteljnog fonda od **80- 85%**. Smatra se da je ovaj pokazatelj funkcionisanja bolnica povoljan, ako ne prelazi 90% čime se doprinosi standardu lečenja i ako nije manji od 80%, čime se ostvaruje ekonomičnost u korišćenju bolničkih postelja.

Što se tiče prosečne dužine lečenja bolesnika u opštim bolnicama, najmanja je u Jagodini **4,35** dana, a najduža u OB Čuprija **6,47** dana. U stacionarima domova zdravlja je prosečna dužina lečenja od 9,6-11,3 dana.

Iz navedenih podataka može se uočiti da je prosečna dužina lečenja uglavnom u skladu sa standardom za pojedine grane.

Tabela br. 7 Kapaciteti i korišćenje bolničkih postelja u 2023. godini po pojedinim oblastima

POMORAVSKI OKRUG	broj postelja	broj bolesnika	broj dana ležanja	prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja
Ukupno	930	23945	133079	5.56	39.20
Opšta bolnica Čuprija	469	10707	69273	6.47	40.47
GINEKOLOGIJA	26	521	1726	3.31	18.19
HIRURŠKE GRANE	170	4791	24968	5.21	40.24
INTRENISTIČKE SLUŽBE	170	3471	24978	7.20	40.25
OSTALO	2	52	161	3.10	22.05
PEDIJARIJA	23	940	3345	3.56	39.85
PRODUŽENO LEČENJE	38	532	7803	14.67	56.26
PSIHIJARIJA	40	400	6292	15.73	43.10
Opšta bolnica Jagodina	270	7206	31352	4.35	31.81
GINEKOLOGIJA	44	1502	3578	2.38	22.28
HIRURŠKE GRANE	68	1502	8902	5.93	35.87
INTRENISTIČKE SLUŽBE	115	3024	13565	4.49	32.32
PEDIJARIJA	27	945	3242	3.43	32.90
PSIHIJARIJA	16	233	2065	8.86	35.36
Opšta bolnica Paraćin	171	5608	28124	5.01	45.06
GINEKOLOGIJA	26	1375	5307	3.86	55.92
HIRURŠKE GRANE	60	1896	10404	5.49	47.51
INTRENISTIČKE SLUŽBE	65	1578	10174	6.45	42.88
PEDIJARIJA	20	759	2239	2.95	30.67
Dom zdravlja Svilajnac	10	142	1607	11.32	44.03
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	142	1607	11.32	44.03
Dom zdravlja Despotovac	10	282	2723	9.66	74.60
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	282	2723	9.66	74.60

Prosečna zauzetost postelja pokazuje varijacije po pojedinim granama pa se može zapaziti da najmanju prosečnu zauzetost ima odeljenje ginekologije u Čupriji i Jagodini.

U narednoj tabeli bice prikazano ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u pojedinim bolničkim i polikliničkim delatnostima u 2023. godini, koje su definisane u Pravilniku o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe.

Ta bela br. 8 Ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u bolničkoj i polikliničkoj delatnosti

	Broj		Broj pacijenata po specijalisti			Broj specijalističkih pregleda			Broj specijalističkih pregleda po specijalisti		
	Specijalista	Pacijenata	Broj	pravilniku	Razlika	Ukupno	Ambulanta	Stacionar	Broj	pravilniku	Razlika
OKRUG	216	23336	108	194	-86	375368	356775	18593	1738	1923	-185
Opšta bolnica Čuprija	95	10132	107	252	-145	127610	121814	5796	1343	1433	-90
Anestezija i reanimacija	10	361	36	0	0	0			0		
Dermatologija	2	190	95	210	-54	3747	3664	83	1874	1260	614
Ginekologija i akušerst	5	521	104	250	-117	4829	4268	561	966	1260	-294
Hirurgija	11	2084	189	210	-21	13234	12762	472	1203	1680	-477
Infektivne bolesti	3	475	158	165	-7	3623	3359	264	1208	1260	-52
Interna	28	1916	68	170	-102	47274	44984	2290	1688	1260	428
Neurologija	6	899	150	170	-20	8650	8200	450	1442	1260	182
Oftalmologija	4	201	50	250	-125	10938	10335	603	2735	1680	1055
ORL	3	227	76	250	-174	6094	5790	304	2031	1680	351
Ortopedija	5	491	98	130	-38	6582	6514	68	1316	2100	-784
Pedijatrija	8	940	118	210	-93	7922	7876	46	990	1050	-60
Psihijatrija	5	400	80	165	-85	5379	4864	515	1076	1025	51
Urologija	5	1427	285	210	75	9338	9198	140	1868	1680	188
Opšta bolnica Jagodina	71	7206	101	186	-85	149883	146371	3512	2111	2594	-483
reanimacija	6										
Dermatologija	4		0		0	13530	13530		3383	6300	-2918
Ginekologija i akušerst	8	1502	188	250	-62	4646	4646		581	1260	-679
Hirurgija	7	990	141	210	-69	11957	10810	1147	1708	1680	28
Interna	17	2339	138	170	-32	42693	41349	1344	2511	1260	1251
Neurologija	6	685	114	170	-56	9418	8959	459	1570	1260	310
Oftalmologija	4		0	0	0	17886	17886		4472	6300	-1829
ORL	3		0	0	0	20890	20890		6963	6300	663
Ortopedija	5	512	102	130	-28	15751	15491	260	3150	2100	1050
Pedijatrija	5	945	189	210	-21	233		233	47	1050	-1003
Psihijatrija	6	233	39	165	-126	12879	12810	69	2147	1025	1122
Opšta bolnica Paraćin	48	5561	116	194	-78	97489	88204	9285	2031	3066	-1035
reanimacija	7						1012	2584			
Dermatologija	1		0	0		2363	2359	4	2363	6300	-3937
akušerstvo	7	1338	191	250	-59	3269	2502	767	467	1260	-793
Hirurgija	6	1631	272	210	62	12433	11776	657	2072	1680	392
Interna	12	1564	130	170	-40	27594	24612	2982	2300	1260	1040
Neurologija	2		0		0	6384	6224	160	3192	1260	1932
Oftalmologija	1		0		0	9304	9294	10	9304	6300	3004
ORL	1		0		0	7666	7633	33	7666	6300	1366
Ortopedija	2	265	133	130	3	8971	8891	80	4486	2100	2386
Pedijatrija	6	763	127	210	-83	5989	5946	43	998	1050	-52
Psihijatrija	3		0		0	9920	7955	1965	3307	3150	157
Dom zdravlja Svilajnac	2	155	78	170	-93	386	386	0	193	1260	-1067
Interna	2	155	78	170	-47	386	386		193	1260	-1067
Dom zdravlja Despotovac	0	282	0	170	-170	0	0		0	1260	-1260
Interna	0	282	#DIV/0!	170	#DIV/0!	0			0	1260	-1260

Prethodna tabela pokazuje da je broj pacijenata po lekaru specijalisti na teritoriji okruga **108** što je manje od proseka propisanih mera izvršenja (**194**), u Čupriji prosečan broj ležećih pacijenata

po lekaru specijalisti **107**, u Paraćinu **116,a** u Jagodini **101**. Posmatrajući pojedinačno po službama uočava uglavnom manji prosek od standarda. Broj specijalističkih pregleda po lekaru na nivou okruga je **1738** (po pravilniku prosek **1923**, osim kod specijalističkih službi bez stacionarnog dela gde je prosek veći kao za primarnu zdravstvenu zaštitu.). U Jagodini i Paraćinu spcijalističke službe koje nemaju stacionarni deo su oftalmologija, ORL i dermatovenerologiji i kod njih je normativ 6.300 pregleda, a u Paraćinu neurologija (normativ 1260) i psihijatrija (normativ 3150 pregleda). Najbliža standardu po broju pregleda po specijalisti je OB Čuprija.

Tabela br. 9 Broj operacionih sala,operacija i prosečan broj operacija po lekaru u 2023. godini

ZDRAVSTVENA USTANOVA	br.lekara speijalista	br. operacionih sala	br.operacija	br.operacija po specijalisti
POMORAVSKI OKRUG	68	24	9308	137
Opšta bolnica Čuprija	33	13	5880	178
Ginekologija i akušerstvo	5	2	477	95
Hirurgija	5	3	653	131
MFH	2	1	250	125
Neurohirurgija	2	1	199	100
Oftalmologija	4	1	348	87
ORL	3	0	118	39
Ortopedija sa traumatologijom	5	2	440	88
Plastična hirurgija	2	1	2871	1436
Urologija	5	2	524	105
Opšta bolnica Jagodina	20	7	1966	98
Ginekologija i akušerstvo	8	2	638	80
Hirurgija	7	3	996	142
Ortopedija sa traumatologijom	5	2	332	66
Opšta bolnica Paraćin	15	4	1462	97
Ginekologija i akušerstvo	7	1	463	66
Hirurgija	6	2	828	138
Ortopedija sa traumatologijom	2	1	171	86

Prosečan broj operacija po lekaru na teritoriji okruga je **137**, pri čemu je najveći prosek u Čupriji **178**, zatim u Jagodini **98** i u Paraćinu **97** operacija po lekaru.

Tabela br. 10 Broj laboratorijskih analiza i pacijenata u 2023. godine

POMORAVSKI OKRUG	UKUPNO	Ambulantni pacijenti	Stacionarni pacijenti
Broj pacijenata	269168	202976	66192
Broj pregledanih uzoraka	526937	433147	93790
UKUPNO ANALIZA	3021981	2386453	635528
Hematološke analize	299904	231388	68516
Biohemijske analize	2103859	1655761	448098
Analiza urina	94946	81851	13095
Mikrobiologija i parazitologija	307778	273478	34300
Patohistološka laboratorija	44755	13927	30828
Ostale laboratorije	170739	130048	40691

Stacionar doma zdravlja u Svilajncu i Despotovcu, nemaju odvojenu laboratoriju za pacijente stacionara već se sve analize obavljaju u laboratoriji doma zdravlja, ali su analize za stacionarne

pacijente posebno evidentirane. Laboratorija bolnice Paraćin i Jagodina su jedinstvene za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu i kompletan rad je prikazan u tabeli, dok u Čupriji ,dom zdravlja ima svoju laboratoriju, ali i pri bolničkoj laboratoriji postoji određeni broj analiza koji se radi za ambulantne pacijente. Ukupan broj realizovanih laboratorijskih analiza u bolničkim laboratorijama na teritoriji okruga je **3.021.981** pri čemu je **78,9%** analiza realizovano za ambulantne pacijente.

Tabela br. 11 Kretanje pokazatelja bolničkog lečenja od 2019. god .do 2023. godine

	Iskorišćenost postelja	Pros. dužina lečenja	Br. postelja po lek.spec.	Br. postelja po med. sestri	Br bolesnika po specijalisti	Br. pregleda po specijalisti	Br. operacija po specijalisti
2019	54,36	6,28	3,25	0,87	137	2375	167
2020	37,88	6,20	3,29	0,82	104	1396	105
2021	40,82	5,49	3,35	0,81	110	1624	98
2022	38,6	5,6	3,37	0,81	114	1751	125
2023	39,20	5,56	3,42	0,77	108	1738	137

ZAKLJUČAK

1. Populaciona dinamika je u Pomoravskom okrugu multifaktorski determinisana i karakterišu je specifičnost u kretanju stanovništva vezana za veliki broj ljudi na privremenom radu u inostranstvu koji stalno povlače za sobom mlađu populaciju, a ostaju staračka domaćinstva što je posebno karakteristično za opštine Despotovac i Svilajnac, dok se iz Opštine Rekovac koja spada u red nerazvijenih opština i ima uglavnom ruralno stanovništvo, mlađa populacija iseljava u okolne gradove. Stanovništvo ovih opština spada u red vrlo starog stanovništva jer se procenat stanovništva starijeg od 65 godina kreće od 24,1% u Jagodini do 35,8% u Rekovcu, tako da se ceo okrug sa 26,7% starog stanovništva nalazi u podmakloj fazi demografskog starenja.

2. Demografski procesi se karakterišu opadanjem broja stanovnika između dva zadnja popisa u proseku za 15% 2011-2022 , niskom stopom nataliteta od 7,2 i visokom stopom mortaliteta od 17,7 na 1000 stanovnika (za 2 manje nego prethodne godine) , i negativnom stopom prirodnog priraštaja -10,5. Stope smrtnosti odojčadi, male dece i mrtvorodenosti spadaju u red niskih stopa. Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta , mrtvorodenosti i mortaliteta odojčadi . U odnosu na prethodne godine kad je mortalitet bio veoma visok zbog Kovida u poslednje 2 godine imamo značajni pad stope.

3. Socioekonomski pokazatelji okruga govore da stopa nezaposlenosti opada iz godine u godinu. Prosečna neto zarada u 2023. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 67644 dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio 86007. U odnosu na prethodnu godinu evidentno je povećanje zarada za 14 %.

Prosečna neto zarada beleži stalni trend rasta od 2016. god kad je iznosila 35548 dinara do 67644 dinara 2023. godine. Stopa nezaposlenosti ima trend opadanja u posmatranom periodu od 230,4 u 2016. do 183 u 2020.godini i 169 u 2022. godini.

4. Zdravstveno stanje stanovnika Pomoravskog okruga karakterišu klasični dominirajući problemi karakteristični i za visokorazvijene zemlje. U 2020. godini pojavila se nova pandemijska zarazna bolest Covid 19 koja je promenila stukturu uzroka smrti gde su ranije dominirale masovne nezarazne bolesti. U ovoj godini se situacija vraća na pređašnje stanje pa su opet dominantne kardiovaskularne bolesti kao vodeći uzrok smrtnosti sa učešćem u ukupnom mortalitetu 49,8% odnosno svaki drugi stanovnik umire od KV bolesti. Na drugom mestu učestalosti je smrtnost od malignih bolesti 17,5%, a na trećem respiratorne bolesti sa 8,2% učešća u mortalitetu.

5. U registrovanom vanbolničkom morbiditetu najveći značaj kod dece i mladih imaju bolesti respiratornog sistema, kao i kod radno aktivne populacije, kod starih bolesti respiratornog i kardiovaskularnog sistema, dok u bolničkom morbiditetu radnoaktivnog i starog stanovništva dominiraju bolesti kardiovaskularnog sistema.

6. U strukturi oboljevanja od zaraznih bolesti dominirao je Covid 19 sa 6281 obolelih ili 92% i 47 umrlih ili 96% (prethodne godine 36588 obolelih i 257 umrlih).

7. Stopa incidence za maligne bolesti je 705,3. Stopa oboljevanja od šećerne bolesti 305,1, a stopa oboljevanja od AKS u 2023 .god. je 290,8 na 100000 stanovnika .Stopa incidence u proteklih 5 godina imaju trend rasta. Stope mortaliteta imaju blagi trend pada. Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obojevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma I raka prostate . Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima i debelom crevu i rektumu .

Što se tiče Pomoravskog okruga u 2023.god. stopa mortaliteta od malignih bolesti je najveća u Opštini Rekovac ,a najčešća lokalizacija malignog tumora su pluća.

8. Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće pokazali su da je najveće procenat neispravnih uzoraka iz seoskih vodovoda i to 13%MB i 20,5% hemijski, dok je znatno bolji kvalitet vode u gradskim vodovodima (neispravnih 1,78%MB i 4,23% hemijski).

9.Vakcinacija predstavlja najbržu, najefikasniju i najekonomičniju meru zdravstvene zaštite. U 2023. godini realizovana je u proseku sa obuhvatom od 90% do 94%, osim kod MMR revakcine u 2. godini gde je obuhvat bio 81%.

10.Zdravstvenu zaštitu stanovništvu okruga obezbeđivalo je 11 zdravstvenih ustanova: šest domova zdravlja , tri opšte bolnice, jedna apotekarska ustanova, zavod za javno zdravlje i zdravstvena služba Gerontološkog centra Jagodina.

11.Od ukupnog broja zaposlenih u ovim zdravstvenim ustanovama 80,3% su zdravstveni radnici i saradnici od čega je 28,5% sa visokom stručnom spremom, a od ukupnog broja lekara 68% je specijalista. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend rasta ,posebno u poslednje dve godine .

12.Broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite pokazuje blagi trend rasta od 2019. do 2022.god., da bi potom u 2023. godini imao značajniji porast. Slična situacija je i u broju zaposlenih lekara i višeg medicinskog kadra, dok broj srednje medicinskog kadra ima neku konstantnu vrednost sa blagim odstupanjima od proseka.

Obezbeđenost stanovništva Pomoravskog okruga zdravstvenim radnicima je dobra i svuda u okviru standarda po broju korisnika po lekaru. U laboratorijama domova zdravlja prosečna opterećenost analizama po biohemičaru je 92183, a standard je 120.000 analiza što je takođe dobra obezbeđenost kadrom osim u DZ Rekovac koji nema biohemičara.

13. U posmatranom periodu može se uočiti vrlo slaba iskorišćenost stomatoloških službi za odrasle sa 0,2 posete po korisniku i 1577 poseta po lekaru (standard 3075), zatim stomatoloških službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta sa 1,4 posete po korisniku i 1458 poseta po lekaru (standard 2460), službi za zdravstvenu zaštitu žena sa 1,7 posete po ženi (15 god. I više) za godinu dana i 3301 poseta po lekaru (standard 6300 poseta)i službi za zdravstvenu zaštitu školske dece sa 4333 poseta po lekaru (standard 6300 poseta). Razlog za ovako slabu iskorišćenost ovih službi kao i predhodnih godina nalazi se u velikom odlivu pacijenata u privatne ginekološke i stomatološke ordinacije kao i aktuelna epidemiološka situacija vezana za Covid-19. Nižu realizaciju imaju i posete po patronažnoj sestri 1008 (standard 1435),rendgen dijagnostika 3633 (standard 6000). Najveći broj poseta po korisniku je u Službi za zdravstvenu zaštitu dece 12,9 posete, dok školska dece i omladina posete lekara u proseku 5 puta godišnje. Svaki odrasli stanovnik poseti lekara opšte medicine 5,2 puta godišnje. Najveći broj poseta po lekaru je u službama opšte medicine 7259 što je na nivou standarda od 7350 poseta po lekaru i u službi za zdravstvenu zaštitu dece 5220 (standard 6300).

Posmatrajući strukturu poseta lekarima uočava se izražena dominacija kurativnih poseta i izuzetno skroman procenat preventivnih pregleda pogotovu u zdravstvenoj zaštiti odraslog stanovništva,svega 1,8% od ukupnog broja poseta lekaru.

Broj poseta po lekaru pokazuje trend opadanja u poslednjih 5 godina u zdravstvenoj zaštiti dece, žena i stomatologiji a u zdravstvenoj zaštiti odraslih i školske dece se beleži trend blagog rasta broja poseta iz godine u godinu.

14. Pomoravski okrug je u 2023. godini raspolagao sa **930** bolničkih postelja pa je obezbeđenost stanovništva posteljnim fondom **5,08** postelja na **1000** stanovnika.

- Iskorišćenost Bolničkih kapaciteta u bolnicama Pomoravskog okruga se kreće od 31,8%-45,06% ,na nivou okruga iskorišćenost postelja je **39,2%**, a prosečna dužina lečenja **5,6** dana.

- Pacijentima je bilo na raspolaganju **365** lekara od čega **272** ili **74,5%** specijalista i **1210** medicinskih tehničara.

- Prosečna opterećenost kadra bolničkim posteljama je **2,5** postelja po lekaru odnosno **3,42** po specijalisti. Broj postelja po jednom medicinskom tehničaru je **0,77**. Prosečan broj bolesnika po lekaru specijalisti na nivou okruga bio je **108** (standard od 130-250), a broj specijalističkih pregleda **1738** po lekaru (prosek standarda 1960). Broj operacija po lekaru specijalisti je **137**.

Posmatrajući petogodišnji period zapaža se opadanje iskorišćenosti posteljnih kapaciteta s tim da je najniža iskorišćenost zabeležena u 2020.god. Broj specijalističkih pregleda po specijalisti neglo je opao za vreme Kovida (u 2020. godini u odnosu na 2019. godini za 1000 pregleda, za oko 50%, da bi u poslednje tri godine imao blagi porast. Broj operacija po specijalisti je najveći u 2019. godini 167 da bi posle opao u godinama Kovida na 98, a u poslednje dve godine ima trend porasta.

Rezultati ove analize ukazuju na potrebu implementacije sledećih mera

- Predominacija masovnih nezaraznih bolesti u strukturi oboljevanja i umiranja stanovništva Pomoravskog okruga zahteva striktnu primenu programa preventivne zaštite od hroničnih nezaraznih bolesti, uz obezbeđenje materijalnih resursa i preciziranih zadataka za sprovođenje strategija i mera kroz intenzivniji zdravstveno vaspitni rad i preventivne preglede, kao isprovođenje usvojenih Nacionalnih programa prevencije i ranog otkrivanja pre svega carcinoma grlića materice ,debelog creva i karcinoma dojke.
- Očuvanje i dalje unapređenje zdravlja najosetljivijih kategorija stanovništva-žena, dece, školske dece i omladine, zahteva dosledno sprovođenje mera utvrđenih Uredbom o nacionalnom programu zdravstvene zaštite žena, dece, školske dece i studenata i Programa koji je sastavni deo Uredbe.
- Demografska situacija je zabrinjavajuća što zahteva sveobuhvatno sagledavanje problema s obzirom na kompleksnu osnovu reproduktivnog ponašanja u savremenom društvu.
- Primarna zdravstvena zaštita težište svojih aktivnosti mora staviti na mere promocije zdravlja i prevencije bolesti, a reorganizacijom postojećih službi preusmeriti se ka porodici i instituciji porodičnog lekara, uključujući u taj sistem i privatnu lekarsku praksu.